С.П. Бр. 4697

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

20 октобар

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

НЕДЕЉНИ ЛИСТ НАРОДНОГ ФРОНТА БЕОГРАДА

БРОЈ 194 ГОДИНА V ★ БЕОГРАД, 13 АВГУСТ 1948 ★ ИЗЛАЗИ СВАКОГ ПЕТКА ★ РЕКТОРА ДРАГ. ЈОВАНОВИЋА 1/IV, ТЕЛ. 20-443 ЦЕНА БРОЈУ 2 ДИН.

ПЛЕНУМ ГРАДСКОГ ОДБОРА НАРОДНОГ ФРОНТА БЕОГРАДА

Задаци Народног фронта Београда у вези одлука Петог конгреса КПЈ

На састанку пленума Градског одбора друг Драгомир Николић поднео је реферат о задацима Народног фронта Београда у вези одлука Петог конгреса Комунистичке партије Југославије. Указујући у почетку на важност Петог конгреса Партије и време у коме се он одржао, друг Николић је, између осталог, рекао:

„Кроз тешку али славну борбу против класног непријатеља и његових агената у својим редовима, Комунистичка партија Југославије се непрекидно, упорно борила за јединство својих редова без чега није могуће остварити ни јединство радничке класе и радних маса, па према томе ни победити класног непријатеља. Долазак друга Тита на руководиоца наше Партије значио је прелом у том правцу. Очистивши Партију од непријатељских, опортунистичких и фракционашких елемената још пре рата, друг Тито и ЦК оспособили су Комунистичку партију да успешно изврши улогу организатора и руководиоца Народно-ослободилачке борбе, и доведе народе до победе. Јединство Партије сваким даном се све више учвршћивало и продубљивало. Пети конгрес КПЈ био је триумф тог јединства Партије. У дискусији по извештајима ЦК, доношењу резолуција, избору комисија и руководства Партије показала се једнодушност о којој се на ранијим конгресима није могло ни мислити. Нема сумње да ће јединство Партије, које се тако снажно манифестовало на овом Конгресу, позитивно утицати на још чвршће вбијање радних маса наше земље окупљених у Народном фронту под руководством радничке класе.

Сумирајући богато искуство дугогодишње славне борбе и рада наше Партије противу диктаторских режима старе Југославије, окупатора и његових слугу у току рата и борбе за обнову социјалистичке изградње наше земље после ослобођења, Пети конгрес Комунистичке партије Југославије, састављен од преко 2.000 најбољих комуниста Југославије бираних на демократски начин, дао је марксистичко-лењинистичку анализу успеха и пропуста, донео Програм и Статут КПЈ, одредио задатке за будући рад и указао на перспективу за дужи период времена. Материјал Петог конгреса КПЈ помоћи ће партиском чланству и свим свесним грађанима да се упознају са историјом борбе наше Партије, да се идеолошки и политички подижу и да у практичној борби за изградњу социјализма у нашој земљи имају јасну перспективу. Било би погрешно, ако би реферате и одлуке Конгреса изучавали академски, само да нешто више научимо, а да се у исто време не боримо за оживотворење донетих одлука.

Прелазећи на неке ствари које су постављене у „Резолуцији о основним наредним задацима организација КПЈ", референт је наставио:

„Задаци организационе изградње Партије, међу којима су најважнији: спровођење у живот Статута КПЈ, развијање будности ради очувања јединства и чистоће Партије, побољшање метода руковођења, појачање рада на идеолошком уздизању кадрова итд. још више ће учврстити Партију и појачати њену руководећу улогу. Појачање пропаганде марксизма-лењинизма у Партији и радним масама, нарочито изучавање марксистичко-лењинистичког учења о изградњи социјализма и изучавање проблематике наше земље на научној основи, поред тога што ће подићи идеолошки ниво партиског чланства и радних маса, има огроман значај за практичну борбу у изградњи социјализма, јер како каже друг Ђилас „Без идеолошке борбе за социјализам нема изградње социјализма".

Народна власт, власт радног народа у којој руководећу улогу има радничка класа „има оне основне карактеристике диктатуре пролетријата које обезбеђују социјалистички развитак земље, а то су: та власт је способна да сломије отпор експлоататора; та власт је способна да организује изградњу социјализма; та власт је најпогоднија да у борби за остварење социјализма уједини најшире масе радног народа". (Програм КПЈ). Зато задаци као што су бирање најбољих људи у народне одборе, одговорност појединаца и читавих одбора пред народом, организациона изградња апарата народних одбора, обезбеђење иницијативе маса одоздо, поред осигурања правилног руковођења из центра, значи и успешну борбу за јачање народне власти ради брже изградње социјализма.

У погледу проширења и учвршћења социјалистичке економике ФНРЈ Конгрес поставља на прво место борбу за остварење Петогодишњег плана, проширење и организационо учвршћење социјалистичког сектора наше привреде нарочито у трговини, искоришћавање домаћих капацитета и извора сировина, проширење производње социјалистичке акумулације. Учвршћење и проширење социјалистичких позиција на селу путем јачања земљорадничког задругарства на потпуно добровољној основи и уз финансиску помоћ државе, ограничавање и потискивање капиталистичких елемената на селу омогућиће социјалистичку реконструкцију нашег села. Ликвидација капиталистичких остатака у граду, као и подизање животног стандарда, побољшање снабдевања, систематска организација економије, мензи итд., омогућиће радним људима наше земље да у току извршења Петогодишњег плана индустријализације и електрификације осете бригу народне државе за сталним побољшавањем услова живота.

Да би се сви ови задаци могли спровести, пред партиску организацију се постављају као основни задаци за активизацију маса и учвршћење масовних организација: борба против свих бирократских и других метода које коче привлачење маса и развијање њихове иницијативе у изградњи социјализма, и подизање свести радних маса појачаним политичким радом. У свом реферату на Петом конгресу друг Кардељ каже: „Савлађивање свих тих тешкоћа било је у прошлости, а биће и у будућности могуће само под једним условом: ако и даље будемо знали да мобилишемо широке народне масе у борби за социјализам; ако масе буду схватиле правилност наше политике; ако та политика не буде истрчавала напред, ни заостајала иза свести маса; ако народним масама будемо стрпљиво објашњавали сваку меру народних власти на путу ка социјализму и ако се масе буду уверавале на сваком кораку, на својим сопственим искуствима, да се речи и дела код нас не разилазе. Само под тим условима ће се наше радне масе и даље активизирати у борби за социјализам, и борби против остатака разбијеног капиталистичког система и у савлађивању свих тешкоћа на путу наше изградње".

Говорећи о задацима синдиката, омладине, Антифашистичког фронта жена, друг Николић је прешао на задатке које Пети конгрес поставља у „Резолуцији о основним наредним задацима организација КПЈ", партиским организацијама, у раду Народног фронта:

Митинг после рада

„Народни фронт треба даље развијати и учвршћивати да би могао извршити следеће своје основне задатке:

а) Политички рад у масама, објашњавање задатака и путева наше социјалистичке изградње. задатака борбе против остатака реакције, тумачења конкретних мера народних власти у изградњи социјализма, разбијање непријатељских маневара, раскринкавање реакционарних елемената, који су се увукли у фронтовске организације, објашњавање међународног политичког положаја и раскринкавање маневара империјалистичке реакције и ратних хушкача, активна политичка борба против акција непријатеља социјализма, против колебања појединих слојева радног народа, широко развијање на бази добровољности проучавања марксизма-лењинизма, проучавање наше Народно-ослободилачке борбе, проблема наше изградње и проблема међународне политике;

б) Непосредна активизација маса за социјалистичку изградњу, развијање масовних радних акција, помоћ задругарству и борба за остварење пољопривредних планова;

г) Свестрано учешће маса у раду месних органа народне власти, развијање критике и контроле радних маса над радом државних органа и привредним апаратом".

Тако Пети конгрес КПЈ у „Резолуцији о основним наредним задацима организација КПЈ" поставља задатке партиској организацији у раду Народног фронта. У Народном фронту Партија се повезује са најширим радним масама града и села и преко њега успешно остварује своју руководећу улогу не командовањем и натурањем својих одлука, већ убеђивањем маса у правилност своје политике. Руководећу улогу Партије у Народном фронту не треба схватити као механичко извршавање задатака од стране Народног фронта. Такав Народни фронт не би могао одиграти ону улогу коју је одиграо и коју данас има као мобилизатор најширих маса у изградњи социјализма. У Народном фронту као и у осталим масовним организацијама, Партија учи и у исто време сама учи од маса не одузимајући им при том иницијативу.

„Народни фронт Југославије јесте таква масовна организација у којој се Комунистичка партија Југославије, да би успешно могла испуњавати своју руководећу улогу, учи од радних маса, слуша њихов глас при одређивању своје политике и својих конкретних задатака и у којој зато има Комунистичка партија најмасовнији инструмент контроле правилности своје политике. Полазећи од тога, Комунистичка партија Југославије ће се и у будућности борити за што шири размах свестране иницијативе фронтовских маса и за стално подизање њихове свести, како би се на тај начин постигло што потпуније политичко и идејно јединство свих чланова Народног фронта". (Програм КПЈ).

Говорећи о задацима Партије у раду с Народним фронтом, друг Кардељ је подвргао оштрој критици недостатке партиске организације у том раду. „С једне стране имамо бројне појаве помирљивог односа према непријатељским елементима који су се увукли у Народни фронт, а с друге стране — често се секташки кочи већа активизација ванпартијских људи". (Кардељ: КПЈ у борби за нову Југославију, за народну власт и социјализам). Те грешке, као и занемаривање рада Народног фронта и бирократски однос у руковођењу Фронтом, нарочито код добровољних радних акција, руше правилан однос између Партије и ванпартиских маса. Противу таквих и сличних појава треба водити енергичну и немилосрдну борбу.

Задаци изнети у „Резолуцији о основним наредним задацима организације КПЈ" и Програму КПЈ по питању рада Народног фронта Југославије, важе и за наше фронтовске организације. Ја бих овде додирнуо само неке ствари. Да би наше фронтовске организације могле да изврше задатке о којима сам горе говорио потребно је да их организационо учврстимо. Треба прегледати наше одборе и секције и да би могле правилно функционисати, попунити их новим људима. Пре два месеца приступили смо ради лакшег окупљања фронтовских маса стварању група по основним организацијама. Међутим, многе групе још нису почеле да живе пуним животом. Треба помоћи секретаријатима фронтовских група чешћим обиласком и тако оживети рад група. Политичко и идеолошко учвршћење Народног фронта остаје и надаље један од најважнијих задатака. У том погледу има још много да се ради. Не треба постављати као обавезу изучавање марксизма-лењинизма, али је наш задатак да радимо на томе да што већи број чланова Народног фронта Београда изучава и усваја марксистичко-лењинистичко учење. На седницама Градског и рејонских одбора, рејонских организација Народног фронта и на групама у основним организацијама Народног фронта треба дискутовати о актуелним међународним и унутрашњим политичким проблемима, питањима која постављају народне масе, питањима која решава народна власт (проблем снабдевања, снабдевање млеком, дрвима, питање редова итд.).

Планови Народног фронта и добровољни радови које смо изводили и изводимо, помажу извршење нашег Петогодишњег плана. Том питању надаље треба посветити још већу пажњу, водећи при томе рачуна да се не нарушава принцип добровољности и да организација рада на радилиштима буде што боље постављена како би и радни учинак био бољи.

Критику и контролу маса одоздо над радом органа народне власти и привредног апарата треба развијати у свим формама, од зборова бирача до савета грађана по разним питањима. Да би критика била конструктивна, радне масе треба у исто време и да дају предлоге за решавање разних проблема.

„Комунистичка партија Југославије позива све масовне народне организације да пригрле овај Програм као свој и да заложе своје снаге за његово пуно остварење", тим речима се завршава Програм КПЈ. Сматрам да је дужност свију нас да учинимо све што од нас зависи како би сваки члан Народног фронта Београда проучио и усвојио Програм КПЈ борећи се за његово пуно остварење. Народни фронт је већ и до сада радио на остварењу свих задатака које је Партија пред њим постављала, схватајући да је то једини пут за изградњу социјалистичког друштва, за остварење благостања радних људи и зато нема никакве сумње да ће чланови Народног фронта Београда прихватити Програм КПЈ као свој и да ће се борити за његово остварење.

На крају бих хтео да се додирнем још једног питања. У Резолуцији Информбироа и штампи неких комунистичких партија подигнуте су неосноване оптужбе и клевете на нашу Партију и њено руководство на челу са другом Титом. Будући да је Партија руководећа снага у нашој земљи, а њено руководство у исто време и државно руководство, те клевете иду и против нашег народа и наше државе. Непријатељи нашег народа и народне државе, под маском „одбране марксизма" и „јединственог комунистичког фронта" од нас, који смо тобоже скренули са марксизма-лењинизма и искључили себе из међународног комунистичког фронта, покушавају да воде борбу за разбијање јединства наших народа и Партије, да умањују радни елан и причају о промени данашњег поретка итд. Ми смо већ и раније навикли да од непријатеља Народног фронта слушамо како се „овакво стање не може дуго одржати", да ће доћи „треће" итд. Без обзира каквом се маском прикривало, „треће" остаје „треће". Народни фронт не може остати равнодушан према оваквом раду непријатеља. У борби против оних који причају о нечем „трећем", што значи рушење овог што данас имамо, треба мобилисати све чланове Народног фронта, синдиката, Народне омладине, Антифашистичког фронта жена, Савеза бораца, јер борити се против увреде и клевете наше Партије, народа и земље, значи испуњавати дуг према својој домовини за коју је пало толико најбољих синова нашег народа. Борити се против тих клевета значи борити се за част и опстанак наше земље, јер они који се данас налазе на линији оптужби и клевета Информбироа и маштају о промени садашњег партиског и државног руководства, без обзира шта субјективно мисле, објективно стоје на линији империјалиста.

„СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ"

Конференција синдикалног актива Београда

Недавно одржан, Пети конгрес КПЈ има велики значај не само за партиско чланство већ и за све наше народе. Број учесника на Конгресу показује да су на Петом конгресу, преко својих делегата, учествовале најшире масе партиског чланства. Од огромног су политичког значаја реферати Централног комитета. У рефератима је на основу дубоке марксистичко - лењинистичке анализе дат читав историјат КПЈ. На основу свестране анализе свих актуелних питања Конгрес је одредио даље путеве развоја наше Партије и наших народа за један дужи временски период. Одлуке Петог конгреса КПЈ имају велики значај за развој социјализма у земљама народне демократије. Оне су поред тога још и снажан ударац снагама империјалиста у свету. Пети конгрес има велики значај за учвршћење и даље јачање политичког јединства наших радних људи.

2.323 делегата бираних на демократски начин једнодушно су одобрили досадашњу политичку линију и практичан рад ЦК КПЈ. Једногласно је изабран нови ЦК од 63 члана у који је ушао читав стари ЦК који је и до сада успешно руководио радом ЦК КПЈ. Конгрес је донео Програм и Статут Партије, резолуцију о непосредним задацима организације КПЈ и резолуцију о односу КПЈ према Информбироу.

Ових дана почето је са прорадом материјала са Петог конгреса КПЈ у масовним организацијама Београда. На конференцији синдикалног актива Београда друг Грга Јанкес одржао је реферат: „Пети конгрес Комунистичке партије и наши задаци". После реферата и дискусије донесени су следећи закључци са конференције синдикалног актива Београда:

У знак неограничене љубави и оданости према нашој славној КПЈ, Централном комитету на челу са најбољим сином наших народа другом Титом, трудбеници Београда, заједно са трудбеницима целе наше домовине, самоиницијативно и широко су развили Претконгресно социјалистичко такмичење у част Петог конгреса КПЈ.

Несебичним залагањем, ударничким радом и стваралачком иницијативом испунивши и премашивши све примљене обавезе, трудбеници Београда још једном су доказали да непоколебљиво учествују у изградњи социјализма у нашој земљи, и да иду путем који им је указала и којим их води наша Партија и друг Тито.

Претконгресно такмичење у Београду, које је добило незапамћени замах у данима одржавања Конгреса, од 21 — 31 јула, и огромни резултати постигнути баш у том периоду, најбољи су одговор на неоправдане оптужбе и клевете против наше Партије и нашег руководства, најбољи су доказ да су радници и службеници Београда и целе наше земље, организовани у Јединствене синдикате, чврсто збили редове око своје Партије, Централног комитета и друга Тита, највећа су гаранција да ће испунити све задатке које пред нас постави наша Партија.

Учествујући у претконгресном такмичењу ,радници и намештеници главног града наше нове социјалистичке домовине, са одушевљењем су пратили рад Конгреса, свесни његове историске величине (значаја), свесни да су судбоносно повезани са својом авангардом, са својом Партијом.

Поздрављајући са одушевљењем одлуке Петог конгреса КПЈ, наш новоизабрани Централни комитет на челу са другом Титом, Програм и Статут КПЈ, резолуцију Петог конгреса КПЈ о основним наредним задацима организација КПЈ и резолуцију о односу КПЈ према Информбироу, синдикални активисти у име трудбеника Београда, партијаца и непартијаца, организованих у синдикалне оганизације Београда обавезују се и заветују, да ће дати све од себе да задатке које је пред нас поставио Пети конгрес КПЈ одлучно и до краја изврше, без обзира на све тешкоће које се буду супротставиле.

Крвно везани за наш предводнички одред, за нашу КПЈ и Централни комитет на челу са другом Титом, синдикалне организације Београда, функционери, активисти и чланство учиниће све да доследно и на време проведу све одлуке Конгреса у дело.

Конференција у вези с тим доноси следеће закључке:

1) Да све синдикалне организације Београда одрже масовне састанке са радницима и намештеницима у својим предузећима и установама по питању Петог конгреса КПЈ и његових одлука.

2) Задатак је синдикалних форума и активиста да организују по плану који ће израдити Месно синдикално веће, детаљну прораду материјала са Петог конгреса: реферата, извештаја, резолуција, Програма и Статута КПЈ и то преко предавања, кружока и читалачких група. Цео материјал прорађивати посматрајући прилике у нашој земљи и положај наше земље у свету, као и кроз ситуацију у самом предузећу или установи, разрађујући задатке за своју организацију за свако радно место, одељење, предузеће или установу и метод како да се најбоље и најбрже примене у живот.

3) Појачати рад на подизању политичке и идејне свести радника и службеника из Београда. Изучавати Марксизам — Лењинизам и још јаче развијати љубав према нашој Партији на челу са Централним комитетом и другом Титом, те на тај начин преваспитавати раднике и службенике у духу комунизма. У том циљу наше синдикалне организације треба да сачине планове и да организованије приђу изучавању науке Марксизма — Лењинизма, изучавању историје наше Партије, историје радничког покрета наше земље, историје Народноослободилачког покрета и борбе и проблема изградње социјализма код нас. Развијати борбу против идеолошког и политичког заострањивања и на томе јачати јединство, акциону и продуктивну способност радничке класе.

4) У циљу даљег идејног, политичког и организационог јачања Народног фронта, као опште политичке организације наших народа, настојати да се сви чланови синдиката укључе у рад основних организација Народног фронта и да дају све од себе у извршењу задатака које је Пети конгрес поставио пред организације Народног фронта.

5) Даље развијати и учвршћивати савез радника и сељака и помоћи изградњу социјализма на селу и то: пружањем директне помоћи на изградњи задружних домова; успостављањем чврсте везе са задружним сектором на селу и пружањем веће помоћи (савез трговачких) организацији задруга; успостављањем сталне везе са радним масама села и то преко узајамних посета, политичких и других предавања, културно - уметничких приредби итд.

6) а) Правилним радом синдикалних организација обухватити у синдикални покрет раднике и службенике који до сада нису организовани. Више пажње посветити радницима са села, који први пут ступају у индустриску производњу.

б) Водити упорну борбу против бирократије у раду, а за даље развијање демократизма у нашим организацијама, за масовније учешће радника и намештеника у раду синдиката и решавању привредних, политичких и културних задатака.

в) Нарочиту пажњу посветити организационом учвршћењу синдикалних организација у Београду: месних одбора, управних одбора подружница и пододбора, формирању синдикалних група и комисија, као помоћних апарата. Побољшати метод рада и руковођења бољом организацијом посла и планским радом, уношењем више

> *Ниједан наш човек неће оклевати ниједног тренутка да се у потпуности заложи у остварењу задатака постављених одлукама Петог конгреса КПЈ*

система у рад и продубљивањем проблема.

г) Развијати другарску критику и самокритику, која треба да помогне не само бољем извршењу задатака, већ и уздизању наших функционера и активиста и даљем рзвијању демократичности у раду.

д) Остварити пуну евиденцију и свакодневну контролу извршења задатака, организовати извештајну и статистичку службу и редовно и на време достављати извештај вишим синдикалним форумима.

7) а) Још јаче развити социјалистичко такмичење и радни елан, и мобилисати све чланове синдиката за извршење производног плана за 1948 годину до 29 новембра.

Организовати такмичење између радних колектива Београда и главних градова народних република т. ј. између месних синдикалних већа, месних одбора исте струке и између појединих предузећа.

б) У организацији такмичења посветити више пажње преузимању индивидуалних, групних и бригадних обавеза и развијању ударништва и новаторства. Планове такмичења састављати на бази планова предузећа, расчлањавати их на тромесечне, месечне и дневне планове за свако радно место контролисати и евидентирати извршење датих обавеза, редовно сумирати постигнуте резултате и упознавати са њима радне колективе и више синдикалне форуме.

в) Појачати масовну контролу производње, борити се против бирократског начина руковођења, а за бољу организацију рада, за уношење нових метода у раду, за правилно коришћење и распоређивање квалификованих радника, за снижење пуне планске цене коштања, за штедњу материјала и чување народне имовине (машина, алата итд.), за увођење реалних норми и акордног система плаћања итд.

г) Појачати радну дисциплину, развијати социјалистички однос према раду, повести борбу против изостанака, неодговорног напуштања радних места и забушантства свих врста, а нарочито против флуктуације радне снаге.

8) Пружити пуну помоћ управама предузећа на стручном уздизању кадрова. Организовати разна стручна предавања и семинаре под руководством синдикалних организација.

Помоћи организовање машинског, електро-техничког и грађевинског техникума, и настојати да се поред њих још у овој години отворе текстилни и графички техникуми. Организовати разне занатске курсеве и школе као на пример: за кројаче, обућаре, кувере итд.

Настојати да се број индустриских школа за ученике у привреди повећа и да се школе отварају при свим већим предузећима.

Проширити школе за опште образовање радника, а број полазника повећати од 180 на 1.200. Исто тако повећати број полазника у вечерње синдикалне гимназије на 3.000.

Побољшати организацију школа, на допунити програм политичким и синдикалним темама, помоћи у одабирању кадрова, појачати радну дисциплину у школама и курсевима и пружити већу помоћ друговима у савлађивању материјала.

9) Број синдикалних курсева повећати од 5 на 10, а број полазника од 130 на 300. Програм синдикалних курсева што више прилагодити конкретним потребама и раду подружнице.

10) Побољшати агитацију за извршење дневних производних задатака, за снижење пуне цене коштања, бољи квалитет, штедњу материјала, радну дисциплину, нови однос према раду итд. и у ту сврху у сваком нашем предузећу користити сва средства очигледне агитације: табле, графиконе, дијаграме, пароле, плакате, звучнике, активе агитатора итд.

11) Покренути издавање подружничких листова у већим предузећима (Стаљинград, Октобарска слобода, Бродоградилиште Чукарица, итд.) и што више развити и проширити мрежу дописништва. Организовати курсеве за дописничаре.

12) Организовати што већи број предавања у подружницама у циљу идејно-политичког уздизања радника и намештеника. У синдикалном дому одржавати редовно предавања за синдикални актив Београда, а од септембра месеца повећати број предавања на 4 месечно.

Појачати борбу за ликвидацију неписмености, а нарочито код грађевинских радника. Организовати аналфабетске течајеве за раднике Шиптаре на њиховом језику.

Побољшати рад подружничких библиотека и библиотеке МСВ-а, организовати покретне библиотеке у 10 већих подружница и библиотеку у Новом Београду.

13) Укључити нове касе индустриских, грађевинских и других радника и намештеника и чланове њихових породица у културно-уметничка друштва и појачати идејно-васпитни и стручни рад у друштвима.

Припремити културно-уметничка друштва за међуградско такмичење и организовати 68 наступа културно-уметничких друштава у Железнику, Новом Београду, задружним домовима итд.

14) Нарочито појачати бригу о снабдевању и исхрани радника и службеника и повести енергичну борбу против свих грешака у снабдевању, које настају услед бирократског односа појединих управа предузећа — установа и извесних службеника наших народних власти.

Помоћи нашим народним одборима у борби против свих видова шверцања и уношења нереда на пијаци.

15) Пружити пуну помоћ постојећим потпуним и непотпуним службама радничког снабдевања, и формирати непотпуне службе радничког снабдевања код свих већих предузећа и установа.

Формирати друштвене кантине под предузећа — установе под којима још нису оформљене, а постојеће друштвене контроле активизирати. Преко семинара и састанака детаљно упознати контролоре са њиховим задацима и начином рада.

16) Отворити нове мензе код свих већих предузећа и установа, а руководствима постојећих мензи пружити пуну помоћ око организације рада, набавке намирница, зимнице, инвентара итд. Неодложно побољшати квалитет и калоричну снагу хране и хигијенске услове у мензама.

Побољшати организацију постојећих економија и проширити их и борити се да добију потребне кредите, земљиште, алат, семе, стоку и свиње, форсирати и организовати економије или баште код свих предузећа — установа, која имају преко 200 радника.

Синдикалне организације треба да се боре и да помогну да се на економијама првенствено уведе баштованство, свињогојство, живинарство, гајење кунића, пчеларство, млекарство итд.

17) Популарисати рејонске радничко-службеничке задруге и активизирати задругаре. Помоћи задругама код формирања савета (комисија) при задружним продавницама у циљу помоћи и контроле њиховог рада.

Поставити пред рејонске радничко службеничке задруге питање обезбеђења задругара зимницом и формирати велику задружну економију у Макишу или на неком другом терену.

18) Отклонити бирократске поступке у издавању бонова и угља и омогућити да се радници и намештеници благовремено снабдевају потребним количинама угља за зиму. Организовати достављање угља и дрвета радницима и намештеницима кући.

(Наставак на трећој страни)

У украјинским БАЊАМА

Ведра музика одјекује с отворене веранде лепе троспратне зграде. Групе мушкараца и жена обучених у лаку спортску одећу изводе јутарње гимнастичке вежбе...

Тако почиње дан у санаторијуму „Кристални дворац", у тихој бањи Трусковцу. После Великог отаџбинског рата у бањским местима Украјинске ССР — а међу та места спада Трусковец — извршени су врло обимни радови на обнови. Десет санаторијума обновљено је у Трусковцу и преко две хиљаде трудбеника из свих крајева СССР одмарају се и лече сваког месеца у тим узорно уређеним санаторијумима.

Овог лета тамо проводе свој одмор, на пример, Иван Пилипко, шофер из Донбаса, Сергеј Повјеткин, електромонтер из Кијева, Николај Жирнов, борац Совјетске армије, Тарас Кривошејев, тракториста једног колхоза Курске области и многи други. Велики део трудбеника допутовао је у Трусковец на основу специјалних упута добијених од синдикалних организација, други су платили само трећину трошкова, док две трећине плаћа из својих средстава синдикална организација.

Трусковец је једно од најбољих балнеолошких места Украјинске ССР. Надалеко је чувен по својој благој клими и изванредним изворима. Вода са извора „Нафтуја" сматра се најбољом. Она одлично користи као средство против болести бубрега, јетре и стомака. Други извори ове бање такође имају заслужено признате медицинска својства.

Није било ни најмање лако обновити Трусковец после рата. Скоро изнова подигнуто је 120 великих зграда, санаторијуми, пливоводи, биоскоп. Скоро сваки санаторијум има властиту библиотеку. Бања је добро снабдевена уређајима за физио-терапеутско лечење.

Као и у свим совјетским републикама, бањско лечење постало је у Украјинској ССР једно од најважнијих средстава за уздизање здравља и радне способности трудбеника — радника и службеника. Влада Совјетске Украјине посветила је обнови и даљој изградњи бања и летовалишта врло велику пажњу. Од тридесет осам бања, колико је функционисало пре рата, већ су обновљене тридесет три. Прошле године инвестиције у капиталну изградњу украјинских бања изнеле су преко четрдесет милиона рубаља.

Од лечилишних места Украјинске ССР треба нарочито поменути групу јужних приморских блатних бања на обали Црног и Азовског Мора. То су, у првом реду, чувени Кујалник (тамо је недавно обновљен велики санаторијум за лечење блатом), Холодња Балка, Осипенко, Кириловка, Лебедјевка итд. У тим бањама лече се болесници који пате од реуматизма, неуралгије, туберкулозе костију. Исто тако, у обалском подручју Црног Мора налази се шест приморско-климатских и климатско-блатних бања: Аркадија, Љермонтовка, Скадовск и друге. Тамо су и најбоље бање за децу.

Пре рата велику популарност уживала је украјинска блатна бања Славјанск, основана још 1832 године. Девет санаторијума са две хиљаде кревета радило је у Славјанску који се сада увелико обнавља, тако да је ове године већ примио хиљаду посетилаца.

Мрежа балнеолошких бања Совјетске Украјине знатно се проширила последњих година. Стално се повећава број места у познатим бањама као што су Трусковец и Моршан. Потпуно су обновљене Миргородска и Березовска Бања. У западним областима Украјинске ССР отворена је овог лета, први пут после рата, сезона у трима бањама — Немирову, Љубену Великом и Черчеу.

На територији Совјетске Украјине налази се и преко десет бања планинског и шумског типа, од којих је најпознатија Сосновка, на обали Дњепра. Ова бања окружена густом боровом шумом много користи туберкулознима. У Карпатима отпочеле су ове сезоне рад планинске бање Ворохта, Јаремче и Косов.

Поред државних санаторијума и домова одмора, у Украјинској ССР ради и велики број установа истог типа које припадају синдикатима, министарствима итд.

Непрестано расте број трудбеника који се лече и одмарају у украјинским бањама. Трудбеници су веома задовољни организацијом рада по бањама, као и њиховим дејством. О томе сведоче многобројна писма и изјаве, од којих ћемо навести писмо инвалида Великог отаџбинског рата Генадија Лапшова:

„Био сам тешко рањен и контузован на фронту и тек у бањи Кириловки лечење блатом ослободило ме је патњи. Излечио сам се, бодар сам и здрав, враћам се творачком раду. Хвала драгој нашој влади на старању о инвалидима Отаџбинског рата".

Г. В.

На тераси санаторијума за трудбенике индустрије нафте у Кисловодску

О ПРОРАДИ МАТЕРИЈАЛА ПЕТОГ КОНГРЕСА КПЈ У МАСОВНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА

Масовне организације у Београду постигле су до сада значајне резултате у идеолошко-политичком раду упознавајући грађанство Београда, преко разних форми рада са актуелном политичком проблематиком, са најважнијим одлукама наших народних власти, са историјом Народноослободилачке борбе, са правим циљевима америчких империјалиста итд. У организацијама Народног фронта у Београду одржана су током марта и априла ове године 234 предавања са 29.939 посетилаца. Само у току првог тромесечја ове године у синдикалним организацијама одржано је 2.515 предавања са 306.050 посетилаца. Поред тога Месно синдикално веће организовало је посебан циклус марксистичких предавања за девет великих колектива. У марту и априлу у омладинским организацијама Београда одржано је 897 предавања и састанака дебатних клубова са 27.837 присутних. Антифашистички фронт жена је активно суделовао у организовању политичког рада са женама. Нарочито добри резултати постигнути су у проради материјала са заседања Народне скупштине ФНРЈ, у агитацији за упис народног зајма, у припремама за Пети конгрес Партије.

Идеолошко - политички рад у масовним организацијама има и својих слабости. Најчешћа је случај да се он одвија повремено, а дешава се понегде да због разних других акција бива и занемарен. Има, на пример, основних организација Народног фронта где тај рад махом организују два три друга, уместо да цео извршни одбор стално о томе води рачуна итд.

Пети конгрес КПЈ у рефератима и резолуцијама о основним наредним задацима организација КПЈ нагласио је важност и задатке у идеолошко-политичком раду.

У рефератима Централног комитета дат је, на основу марксистичко-љењинистичке анализе, развој радничког покрета у земљама Југославије, стварање и борба КПЈ за права радног народа. Конгрес је указао на узроке због којих је КПЈ могла да преброди многе тешкоће и да побеђује како у Ослободилачком рату тако и у периоду изградње земље, на недостатке и грешке у спровођењу правилне политике Партије. Анализирана је линија и практичан рад Централног комитета, јасно су постављени задаци у даљој изградњи социјалистичког друштва у нашој земљи. Пети конгрес донео је Програм и Статут Партије. Реферати и одлуке, дискусија и резолуције имају велики значај за даље васпитање чланова масовних организација, за подизање и јачање идеолошко-политичког рада.

У „резолуцији о основним тренутним задацима организације КПЈ" у „основне задатке у идеолошком раду Партије" каже се између осталог: — „Појачати пропаганду марксизма — љењинизма у Партији и у радним масама и — при томе — посветити нарочиту пажњу изучавању марксистичко-љењинистичког учења о изградњи социјалистичког друштва", и даље, говори се о томе да „Народни фронт треба даље развијати и учвршћивати да би могао извршити следеће своје основне задатке: а) политички рад у масама, објашњавање задатака и путева наше социјалистичке изградње, задатака борбе противу остатака реакције, туђачење конкретних вера у изградњи социјализма, разбијање непријатељских маневара, раскринкавање реакционарних елемената који су се увукли у фронтовске организације, објашњавање међународног политичког положаја и раскринкавање маневара империјалистичке реакције и ратних хушкача, активна политичка борба против акција непријатеља социјализма, против колебања појединих слојева радног народа широко развијање на бази добровољности, проучавање марксизма-љењинизма, проучавање наше Народноослободилачке борбе, проблема наше изградње и проблема међународне политике".

Да би све наше масовне организације, сва наша руководства могла да се упорно, систематски, успешно боре за остварење ових задатака у идеолошко-политичком раду, неодложно је — пре свега — организовати широко упознавање чланова Народног фронта, синдиката, омладине и других масовних организација, са историским одлукама и обимним материјалом Петог конгреса КПЈ. Не би требало да буде ни једног јединог човека који и усменим путем не би био упознат са најважнијим стварима из материјала Петог конгреса. Пред масовним организацијама Београда стоји задатак да организујући широки идеолошко-политички рад, на све могуће начине, упознају своје чланство са важним одлукама и резолуцијама Петог конгреса КПЈ.

После одржаних пленума Градског одбора Народног фронта, Градског одбора АФЖ-а, конференције синдикалног актива Београда и састанка актива Народне омладине Београда, треба прећи организовању прораде у основним организацијама. Према плану секције за идеолошко-политички рад при Градском одбору Народног фронта прорађиваће се прво резолуције и Програм КПЈ а затим реферат друга Тита и остали реферати са Конгреса. У свим организацијама треба организовати низ предавања по одређеним темама и више семинара по појединим питањима за руководеће другове на разним секторима рада.

У организацијама Народног Фронта прораду треба организовати преко група у основним организацијама. Фронтовске групе треба првенствено да обухвате све оне другове који нису обухваћени синдикалним радом. Чланови синдиката, поред овога, прорађиваће материјал са Конгреса и у синдикалним организацијама. Истовремено са одржавањем група Фронта треба на народним универзитетима, по предавачким центрима, насељима, у основним организацијама итд. организовати предавања са дискусијом, водећи при томе рачуна да теме одговарају карактеру организације Народног фронта.

Извршни одбори у рејонима треба да за руководећи кадар организације Народног фронта организују семинар о Програму КПЈ. За чланове секције за агитацију и штампу, идејно - политички рад и чланове културно - просветних секција треба организовати семинаре по извештају ЦК који је поднео друг Милован Ђилас. Исто тако треба одржавати семинаре и по осталим рефератима према постојећем плану.

С обзиром да ће око ове прораде у организацијама Народног фронта поред извршних одбора бити највише ангажоване, недавно формиране, секције за идеолошко - политички рад, потребно је да рејонска руководства и извршни одбори основних организација још једном погледају састав тих секција, дефинитивно их попуне, утврде и припреме за благовремено и правилно спровођење ових одговорних задатака.

У синдикалним организацијама за прораду материјала са Петог конгреса КПЈ треба користити синдикалне групе у свим предузећима и установама. Уколико је група велика, треба је поделити ради бољег савлађивања материјала. И овде треба најпре прорадити резолуције Петог конгреса и Програм КПЈ. Програм, као и у организацијама Народног фронта, ради боље прораде треба поделити на два дела, то јест прорадити га на два састанка. После овога прећи ће се на реферат друга Тита. Извештај друга Тита код прораде треба поделити на три дела: први део до 1937, затим од 1937 до завршетка рата и, трећи део, период после ослобођења. На овај начин ће се обиман извештај друга Тита солидније проучити. Остале реферате са Конгреса треба исто тако поделити на два-три дела, већ према обимности извештаја и нивоу чланства групе у којој се материјал прорађује.

И у синдикалним организацијама треба организовати предавања са темама из материјала Петог конгреса. Предавања треба организовати по подружницама у установама, предузећима итд. Исто тако синдикалне организације ће одржати читав низ семинара, по рефератима другова Кардеља и Кидрича за такмичарске комисије, за комисије хигијенско - техничке заштите итд. По извештају друга Ђиласа организаће се семинари за културно - просветне комисије, за управе културно - уметничких друштава, за просветне раднике итд.

Градски и рејонски одбори Народне омладине са апаратима прорадиће током августа резолуције са Петог конгреса и Програм КПЈ. Реферати са Конгреса прорадиће се заједно са литературом минимум према предвиђеном плану Централног већа за идеолошко-политички рад у Народној омладини. При томе ће се водити рачуна да теме буду прорађене пре Конгреса СКОЈ-а и Народне омладине. У омладинској организацији поред предавања и семинара посебно ће се образовати кружоци и групе код омладине на градилиштима за проучавање материјала са Конгреса.

Велики део жена биће већ обухваћен прорадом у организацијама Народног фронта и синдиката. За онај, мањи део жена који није обухваћен ниједном другом организацијом, организоваће се прорада преко читалачких група и група АФЖ-а. Поред овога за целу организацију АФЖ-а треба одржавати посебна предавања по оним питањима из материјала која се односе на рад жена и организацију АФЖ-а. Исто тако за актив АФЖ и поједине секције треба одржавати одговарајуће семинаре.

Наша руководства треба да обрате нарочиту пажњу код прораде материјала са Петог конгреса грађевинским радницима и разним стручним друштвима и удружењима.

Кратко речено, преко свих форми рада, конференција, предавања, група, кружока, семинара, пленума, актива, саветовања итд. итд. треба у свим масовним организацијама организовати свестрани идеолошко - политички рад на објашњавању и упознавању наших трудбеника са значајем Петог конгреса КПЈ и његовим историским одлукама. Како у септембру почињу многобројни курсеви (из историје Народноослободилачке борбе, друштвено - економска структура ФНРЈ, историја СКП(б) итд.) на којима ће се разрађивати материјали Петога конгреса, то и за њих већ сада треба спроводити одговарајуће припреме.

Приликом прораде овог материјала треба нарочито и стално водити рачуна о томе да се прорада не сведе на неко суво, апстрактно учење, одвојено од свакодневног рада. Материјали са Петог конгреса треба да буду теоретска и политичка основа за свакодневни практичан рад. Зато сва руководства масовних организација треба да се користе тим материјалом анализирајући на основу тих материјала своје стање, свој рад, своје слабости и своје задатке. Одлуке Петог конгреса КПЈ које се односе на основну организацију која прорађује материјал, треба одмах спроводити у праксу, организовати примењивања тих одлука у свакодневном раду, њихово оживотворење. У целокупном практичном раду треба се ослањати на одлуке Петог конгреса КПЈ. Не треба да прође ни један састанак ма у којој организацији ма по којим се питањима он држао, где ће се дискутовати и решавати поједине ствари, а да се у томе не полази од одлука Петог конгреса КПЈ.

Добро организоване разне форме рада омогућиће да одлуке Петог конгреса буду што боље схваћене и усвојене, а са мим тим брже и боље ће се и спроводити у живот. Наша руководства, међутим, треба да воде рачуна о томе да претходно сваки члан организације, сам, индивидуално проучи материјал па тек онда да дође на састанак групе, актива итд. Од нарочите је важности сама припрема састанка. Потребно је састанак заказати неколико дана унапред, обавестити благовремено оне који треба да присуствују о томе шта ће се прорађивати, када и где, скренути им пажњу да сами проуче материјал итд. Сва руководства масовних организација треба да се упорно боре да за предаваче добију што солидније другове. Биће потребно по неколико пута интервенисати, захтевати и не одустајати у проналажењу добрих предавача, ма како они били заузети и запослени, само ако могу да одрже квалитативно добра предавања. Добро је и од предавача захтевати да солидно припремљен дође на састанак где треба да реферише, наравно, ако се од њега не тражи да држи предавање дан-два раније, као што се понекад то дешава.

Прорада материјала Петог конгреса КПЈ у масовним организацијама није, разумљиво, никаква кампања ни акција нити је за прораду одређен ма какав рок. Свака основна организација Фронта, синдиката, омладине итд. треба према овом оквирном плану да направи свој план прораде материјала, водећи рачуна о својим приликама, нивоу чланства итд. Наша руководства треба да воде рачуна о томе да, онако како солидно поставе и почну прораду материјала Петог конгреса КПЈ тако и истрају и упорно се боре да се цела прорада и наш идејно-политички рад уопште одвијају интензивно по одређеном плану.

До 25 августа у Београду треба уписати преко 5000 ученика у средње стручне школе — техникуме

Средњи стручни кадар одиграће веома важну улогу у остварењу основних задатака нашег Петогодишњег плана — у остварењу индустријализације и електрификације наше земље, реконструкције наше пољопривреде, подизања животног стандарда наших радних људи.

За вршење ових задатака, поред финансиских и материјалних средстава, потребне су стручне и техничке снаге, овладавање науком и техником, па потребно је осигурати васпитање и подизања стручних кадрова за извршење плана. Потребни су: индустриски и електро — техничари, хемиски и технолошки техничари, грађевински и архитектонски техничари, млади геометри, лекарски помоћници, медицинске сестре, медицински лаборанти, зуботехничари, фармацеутски помоћници, медицински техничари, дентисти, санитетичари, статистичари, планери, калкуланти, кореспонденти итд.

Изграђивати електричне централе, подизати велике комбинате и индустриска предузећа, изграђивати компликоване машине и апарате, управљати свим тим дивовским, прецизним и комплицираним постројењима, осигуравати и уздизати здравствено стање и радну способност наших трудбеника, могу само стручно оспособљени људи који поседују основне природне науке и технике, који су ту науку и технику савладали и знају да је примене и примењују.

Због тога је Петогодишњим планом постављен задатак да Народна Република Србија подигне 45.000 нових средњих стручњака. Само у школској 1948-49 години, односно овим данима, потребно је уписати преко 17.000 нових ученика у средње стручне школе — техникуме на територији НР Србије. Овај број показује да је планска 1948 година пресудна и у циљу за нове кадрове, као што је пресудна и за целокупну нашу индустрију, пољопривреду и трговину.

У средње стручне школе — техникуме примају се свршени мали матуранти. Поред ученика који су завршили гимназиску малу матуру, примају се и свршени ученици нижих стручних школа. У средње индустриске школе, грађевинске, геодетске и медицинске средње школе, примају се свршени ученици одговарајућих нижих школа уз полагање диференцијалног (допунског) испита из српског језика, математике, физике и хемије. У средње трговачке школе (трговачке академије) примају се свршени ученици нижих трговачких школа уз полагање диференцијалног испита из српског и руског језика и математике. Школовање у свим средњим стручним школама траје три године. Ученици слабог материјалног стања добијају стипендије, а уз већину школа постоје и интернати. После завршене школе ученици ступају у ону привреду грану за коју спрема стручни кадар школа коју су завршили. Свршени ученици средњих стручних школа — техникума могу се и даље уздизати, уписујући се на одговарајући факултет. На тај начин они могу постићи и највише научне и стручно образовање.

У Београду, у коме постоје многе средње стручне школе, као: индустриски, грађевински, геодетски, разни медицински и економски техникуми, треба до 25 августа ове године уписати велики број нових ученика. Да се због овог великог броја, и можда неправилних обавештења малих матураната, план уписа не би поремећио, — потребно је да се ток уписа правилно усмери, потребна обавештења пруже на време и уклони евентуална већа заинтересованост ученика за једне школе него за друге, чиме би био доведен у питање овогодишњи плански задатак. Нарочито треба обратити пажњу на то да се не дозволи да већина ученика одлаже дан уписа за доцније. Таквим радом ствара се непотребна преоптерећеност у току задњих неколико дана уписа, а са друге стране, што је много важније, онемогућује се контрола тока уписа, која је неопходно потребна, ако се има у виду колико је важно да се оствари у тачно одређеном броју, плански задатак уписа за сваку врсту школе и за сваку школу појединачно. Поред тога, не треба изгубити из вида чињеницу да се известан број свршених малих матураната из Београда, налази на добровољним омладинским акцијама, који морају на време бити обавештени о времену и условима уписа и којима се мора дати могућност да се на време упишу.

Само овакавим радом, стално и будном контролом и правилним усмеравањем тока уписа, благовременим и тачним обавештавањем, брзом и енергичном интервенцијом за отклањање евентуалних неправилности, тешкоћа и проблема, омогућићемо тачан, брз и неометан упис ученика у средње стручне школе, који ће свршетком истих и укључењем у привреду, подићи продуктивност рада по нашим предузећима и установама, постићи бољи квалитет рада, бољу организацију посла, благовремено испуњавање текућих планова, и таквим својим радом помоћи извршење Петогодишњег плана, изградњу социјализма у нашој земљи.

Сава ГРУЈИЋ

(Наставак са друге стране)

19) Формирати касе узајамне помоћи код свих оних подружница где још нису оформљене, настојати да се повећа број чланова касе, а нарочито радника и пооштрити контролу њиховог новчаног пословања.

20) Остварити пуну експедицију станбених потреба радника и службеника у предузећима и установама и правилно их категорисати. Поставити пред управе предузећа и установа да задуже једног службеника за станове и за везу са станбеним властима. Упорније се борити за решење најтежих станбених случајева.

Уложити све снаге да управе предузећа и установа, којима су одобрени кредити за изградњу станова, заврше изградњу у предвиђеном року и пружити им сву помоћ мобилишући раднике и службенике на добровољни рад на изградњи.

Настојати да управе предузећа и установа на време обезбеде кредите за градњу станова у 1949 години и да изврше све потребне припреме т. ј. осигурају место за градњу, пројекте, материјал.

21) Водити упорнију борбу за спровођење хигијенско-техничке заштите у предузећима. Пружити више помоћи управама предузећа око отклањања недостатака у хигијенско - техничкој заштити, ангажујући по овом питању све раднике, стручњаке и инжењере, а по потреби тражити и интервенцију органа Инспекције рада.

Настојати да управе предузећа на баве потребна заштитна средства (на очаре, рукавице, заштитна одела, гумене кецеље, чизме итд.), да се обавезно заштите све машине у предузећу и да се предузетне амбуланте снабдеју потребним лекарским материјалом.

22) Ставља се у задатак синдикалним активистима да се више баве о здрављу радника и намештеника, да обилазе болесне другове, да им пружају материјалну и другу помоћ.

Посебну бригу посветити женама — трудницама. Упорније решавати, у споразуму са управама предузећа, питање отварања јасала, дојилишта и обданишта.

Помоћи управама предузећа да се планови за коришћење годишњег одмора правилно спроводе у дело и настојати да радници и намештеници проведу одмор ван Београда, омогућавајући им да га проведу тамо где њиховом здравственом стању најбоље одговара. Из фондова за годишњи одмор давати, у границама могућности, помоћ оним друговима којима је потребна.

Управни одбори подружница треба да упорно спроводе прописе Закона о социјалном осигурању, да спрајају у стручним саветима при експозитурама и да се боре да се отклоне сви недостаци и слабости у њиховом раду.

Настојати да се до краја године створи и оспособи филијала социјалног осигурања за Београд.

Мобилисати раднике, занатлије и ученике у привреди за упис и активнији рад у стрељачким дружинама, гимнастичким и фискултурним друштвима, помагати им и контролисати их у раду. Помоћи радничкој омладини на спровођењу предармиске обуке. Развијати иницијативу чланства за изградњу фискултурних терена и реквизита на добровољној бази.

Појачати идејно-политички рад у активима и друштвима, отклањати остатке клубаштва и неспортских испада на терену. Помагати и контролисати финансиско пословање фискултурних друштава.

Пружити пуну помоћ организацији „Народна техника". У управним одборима подружнице, где има услова за развој „Народне технике", задужити једног друга само по том питању. Омогућити у заједници са управама предузећа материјална средства за оснивање и рад клубова и кружока „Народне технике".

На крају, конференција позива синдикалне организације и трудбенике наших народних република на међусобно такмичење за што боље спровођење у живот задатака које је пред нас поставила наша Партија на Петом конгресу.

Живела Комунистичка партија Југославије!

Живео новоизабрани Централни комитет на челу са генералним секретаром Партије другом Титом!

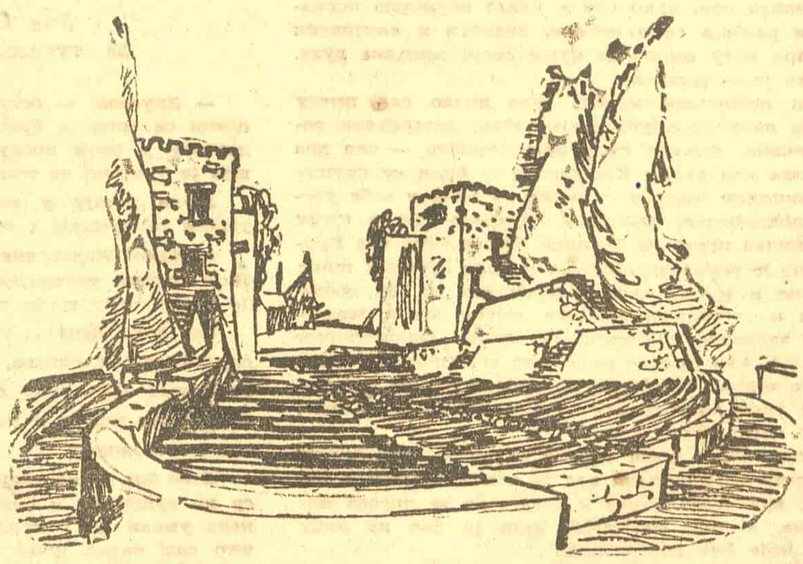

ДРАГАН САВИЋ: Летња позорница у Топчидеру

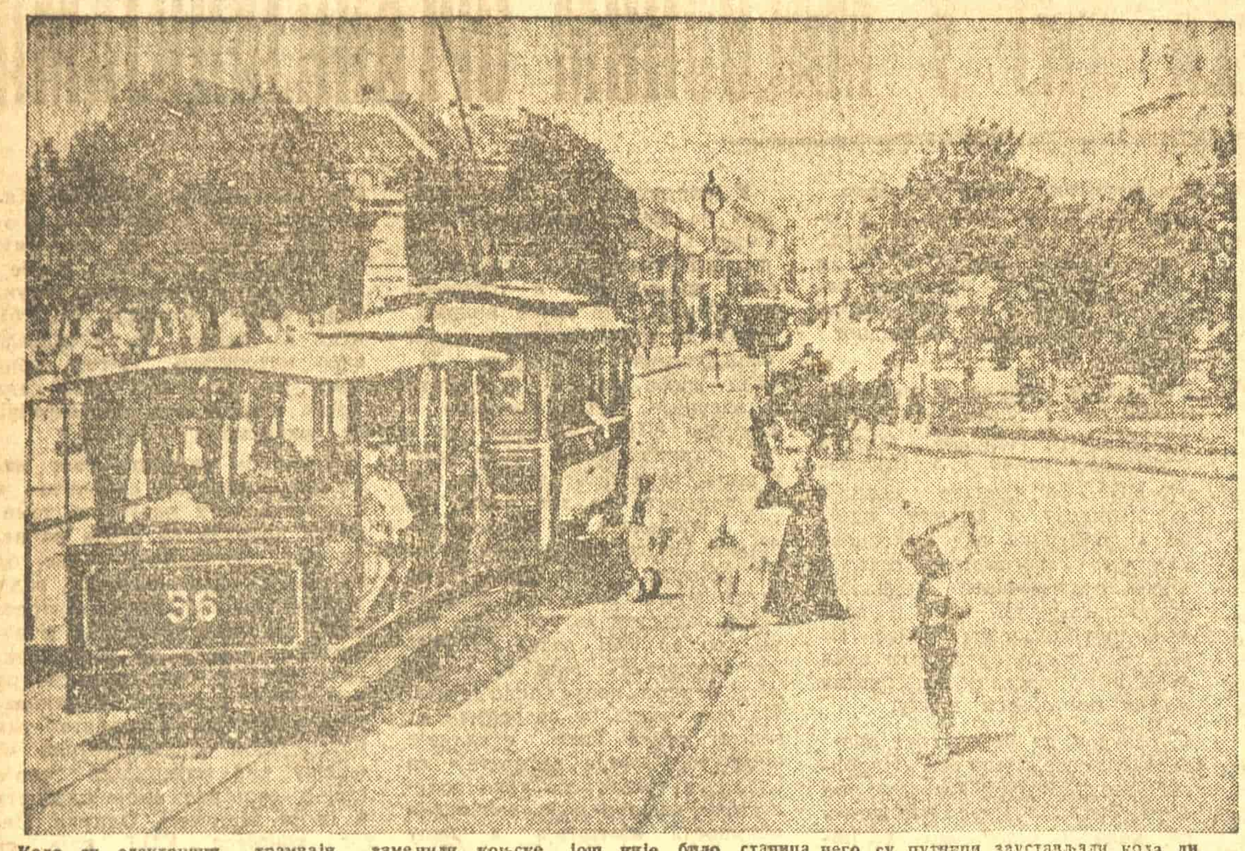

Када су електрични трамвајн заменили коњске, још није било станица него су путници заустављали кола ди... жући руку, штап или кишобран.

Шетња Теразијама

на почетку и на крају прошлог века

Из прошлости Београда

Почетак прошлога века. Рано јутро. Иза брегова између Дунава и Врачара подигло се сунце. На западу Београд, а пред Београдом мочвар, и то мочвар на истом градском гребену, само је усред тога брега бара. Ловци са псима излазе из града и у чизмама газе жуто блато иловаче почињући свој лов већ ту на Теразијама.

Јер Теразије су почетком прошлог века биле пусто поље, ничија земља или, боље рећи, земља дивљачи и ловаца.

Теразије се звала ова мочвар пред Београдом зато што је ту био древни водомер, резервоар где се, према томе, како се вода прелива преко ивица, мери она, као на неким теразијама, и одмерава се колико ће се дати којој београдској чесми.

Кнез Милош је затекао такве Теразије. Желео је да прошири Београд, расматрао не предузимајући још ништа како да се бара затрпа, али иза овога мочварнога земљишта желео је већ да подигне нова предграђа. Стари Београђани никако нису хтели да напуштају најистуренији део свога брега поред Калемегдана, оне обронке према Сави и Дунаву.

Милош је наредио зато да се колари и ковачи иселе из града и да населе околину Теразија, да своје куће и радионице сазидају на једноме путу који се данас зове Дечанска улица. Нико није хтео да иде. По Милошевој наредби устабаша коларскога и ковачкога заната добио је због тога двадесет и пет батина и тек тада су ове занатлије, чији је занат био исувише бучан, пристале да се иселе у тако далек крај. Због опасности од експлозије наређено је и свима пушкарима, који су се тада звали туфегџије и продавали не само пушке него и фишеке с барутом, да се населе са својим кућама и радионицама такође изван града. За њих је одређен део Смедревског друма, данас онај део Булевара Црвене армије који се протеже од аутобуског предузећа „Ласта", па до Правног факултета. Зато се тај крај звао Фишеклија.

Београд се тако полако ширио. На Теразијама била је још она руша с баром, али око ње почеле су да се дижу куће...

*

Крајем прошлог века Теразије имају сасвим други изглед. Оне постају главни трг града. Бара је затрпана, али због ње трг има јајаст облик, јер су тако куће зидане. Старе зграде исто тако ниске, сада су са неким деловима трга скоро са оном насутом земљом изједначиле свој кров, тако да је човек могао руком да дохвати њихову ћерамиду.

Направимо једну малу шетњу, према причањима старих Београђана, преко тих Теразија од пре педесет година.

Пођимо десном страном рачунајући од Славије према Калемегдану. Теразије настају онде где трг почиње да се шири. Ту је већ била подигнута лепа зграда у ренесансном стилу у којој је био Теразиски кварт (данас неколико државних установа). Затим се низале разне трговачке радње све до угла. Преко улице, на ономе месту где је сада биоскоп „Београд" налазила се кафана „Шишко". Ова кафана зидана је на спрат. Кућа на спрат већ је много значила у Београду. Кафана „Шишко" била је либералска кафана. Као и у осталим кафанама читале су се ту новине, које су висиле на штапу, и „бистрила" се политика.

До самога „Шишка" имао је радњу први београдски кобасичар Фридо Томашек. Рођен у Славонији, у једној чешкој насеобини, одрастао у Шапцу, у Чешкој је учио занат. Дотле у Београду није било других месарских прерађевина сем оних које се праве на нашем селу. „Урошева пивница", наредна зграда, била је свратиште људи из Србије који долазе на једнодневни боравак, и ту су их сачекивали обично адвокати који су имали у тадашњој Александровој улици своје канцеларије. За кафанским столом писале су се жалбе, тужбе, молбе, договарало се о миту, коме треба дати и колико, смишљале подвале, налазили лажни сведоци. Неколико дућанчића затим па долазимо пред „Таково". У то доба „Таково" — пивница је на гласу, а поред тога давала је ручкове и вечере. До „Такова" хотел „Париз". Ова кафана и хотел била је прави штаб радикалне партије. Који је радикалац хтео неку протекцију долазио је да на пиву или шприцеру хвата кога „утицајног"; ко је хтео да ербује, овамо је доводио своје жртве; радикалски посланици из унутрашњости ту су отседали. „Касина" је била позната са своје чистоће и учтивости. Ђока Богдановић, који је држао ову кафану и хотел увек је у жакету са цветом, и устајао је кад год би ушао неки гост. Ниједног пијаног није примао. Држао је момка на вратима из ходника, а с улице се није могло улазити, и томе момку је била дужност да спречи улазак таквим нежељеним гостима. Ту је кућа Пашићева, такозвано Пашићево ћоше, јер веле да је Пашић куповао само куће на углу.

Прелазимо преко улице која се тада звала Скопљанска а данас Нушићева. На углу се налазила стакларска радња „Зунана", чији су изложи били права изложба кристала, мајолике, порцелана. Дућани затим, па онда Пантелићева посластичарница. (Пантелић је био аустриски поданик и ма да Србин није прелазио никако у српско поданство, а зарађивао је лепе паре. За време анексионе кризе 1908 године неколико демонстраната попело се један другоме на рамена и скинули његову фирму с радње).

Од старе Скопљанске улице, па све до краја Теразија, био је узан сквер, а крај њега низ фијакера.

„Албанија" је била кафана у којој су Београђани налазили носаче кад им затребају. Око кафане све сам носачки самар до самара, а унутра ниско да се висок човек сагне, димљиво, с пауцима и паучином. Данас је на том месту облакодер „Албанија".

Идемо сада другом страном Теразија. Враћамо се према Славији. На углу Сремске улице била је једна жута кућа на спрат. Затим ситне радње, па трговачка кафана „Златни крст", где су трговци из унутрашњости, када дођу по робу у Београд, узимали собе за спавање. Буregџиница „Авала", блиски сусед, пекла је најчувенији бурек. Она је као нека врста експрес-ресторана. Ту радници кад полазе на рад узимају бурек да поједу сногу или завијен понесу. Месио се највише бурек од јаја. Неку врсту студентске мензе претстављала је суседна гостионица „Албанез". Ручавали су ту и вечеравали учитељци, гимназисти, великошколци. Ручак са хлебом коштао је грош, исто толико и вечера. Јео се већином пасуљ и купус. „Златна славина" била је као неки књижевно-новинарски клуб. Долазили су ту Нушић, Радоје Домановић, Милорад Митровић, Миле Павловић, Никола Николић преводилац, који је преводио за кафанским столом, а било је правило да му нико не прилази чим он пише. Овде је и Милорад Митровић написао своју песму „Била једном ружа једна..." Догодило се то овако:

Једне вечери, неубичајено за то време, једна жена, убрађена црном марамом, продавала је цвеће идући од стола до стола.

— Умрла ми је кћи, говорила је она, па продајем цвеће из њене баште да је сахраним...

Милорад Митровић разговарао је, питали су и други несрећну мајку. Њена кћи се волела с једним младићем из богаташке куће. Родитељи му нису дали да се жени без мираза. Јуче се он оженио другом, а она пресвисла или се отровала.

Мајка је отишла, Митровићев сто поговорио нешто о томе, па прешао на друге теме, а песник на кутији од цигарета написао своје чувене стихове.

Овај књижевни клуб, у који су навраћали и наши писци из унутрашњости, кад год дођу у Београд, имао је своју књигу која се, ко зна зашто звала „Симзерла". То је била књита белих листова у коју су гости и домаћини уносили стихове, запажаје, епиграме, а било је и карикатура. Књита није сачувана. Идући даље, нашли бисмо се пред књижаром „Рајковић и Ћуковић", која је после књижаре Возаревића и Велимира Валожића трећа по старости у Београду. На углу је као и сада „Балкан", али не овај, разуме се, него једноспратни па ипак хотел који је могао да прима угледне странце.

Између „Балкана" и данашње „Москве" дизала се Теразиска чесма која је већ одавна измештена у Топчидер, ма да њу стари Београђани и у Топчидеру називају Теразиском.

На углу преко пута била је опет зграда на спрат и у њој кафана „Србија", дућани затим, па Викторовићева апотека. Мало даље, отприлике где је сада „Атина", у тадашњој кафани „Два тигра", писао је често Ђура Јакшић када зими није имао дрва код куће, па није могао да се згреје. Зна се да је ту написао своју причу о Михаилу Илићу, јунаку са Јавора. Крсмановићева кућа је тада једна од најлепших не само на Теразијама него и у Београду. Министарство просвете завршавало је Теразије.

Крајем века, преко Теразија ишао је коњски трамвај који је саобраћао између Калемегдана и Славије. Било је веома удобно возити се трамвајем, баш исто онако као што је неудобно било возити се колима, јер је калдрма била страховита. Стари песник Јован Илић имао је обичај да често седне на тај трамвај, па да се воза неколико пута горе доле. Са Теразија је полазио и коњски трамвај за Гробље.

*

Главни трг Београда Теразије окупљао је тако још прошлога века разне струје тадашње политике, био скуп и књижевника и новинара, давао гостопримство и гостима из земље и гостима из иностранства, ту су се хранили и ћаци.

Али Теразије су имале и своје бурне дане. Године 1908, дан за даном ишле су демонстрације преко трга, а прве гранате које су пале на Београд 1912 године погодиле су Теразије. Када су, после Првога светског рата, Београђани водили борбу против унутрашње тираније, нису једанпут изношени митраљези на Теразије нити једанпут извођена војска да сузбија вољу народа, која је била несаломљива. Историског дана 27 марта одјекивале су Теразије одушевљеним поклицима. И у Другом светском рату Теразије су рушене бомбама, а гнусни окупатор претворио је теразиске канделабре у вешала, која нису изазвала страх него само гнушање и огорчење и вољу за отпор.

Мочварно ловиште пуким случајем због једне баре проширило се у трг. Данас се на овим Теразијама подижу четири велике зграде. И још пре завршетка Петогодишњег плана, добиће Теразије свој нови лепи облик савременога трга једног великог града.

Ж. ВУКАДИНОВИЋ

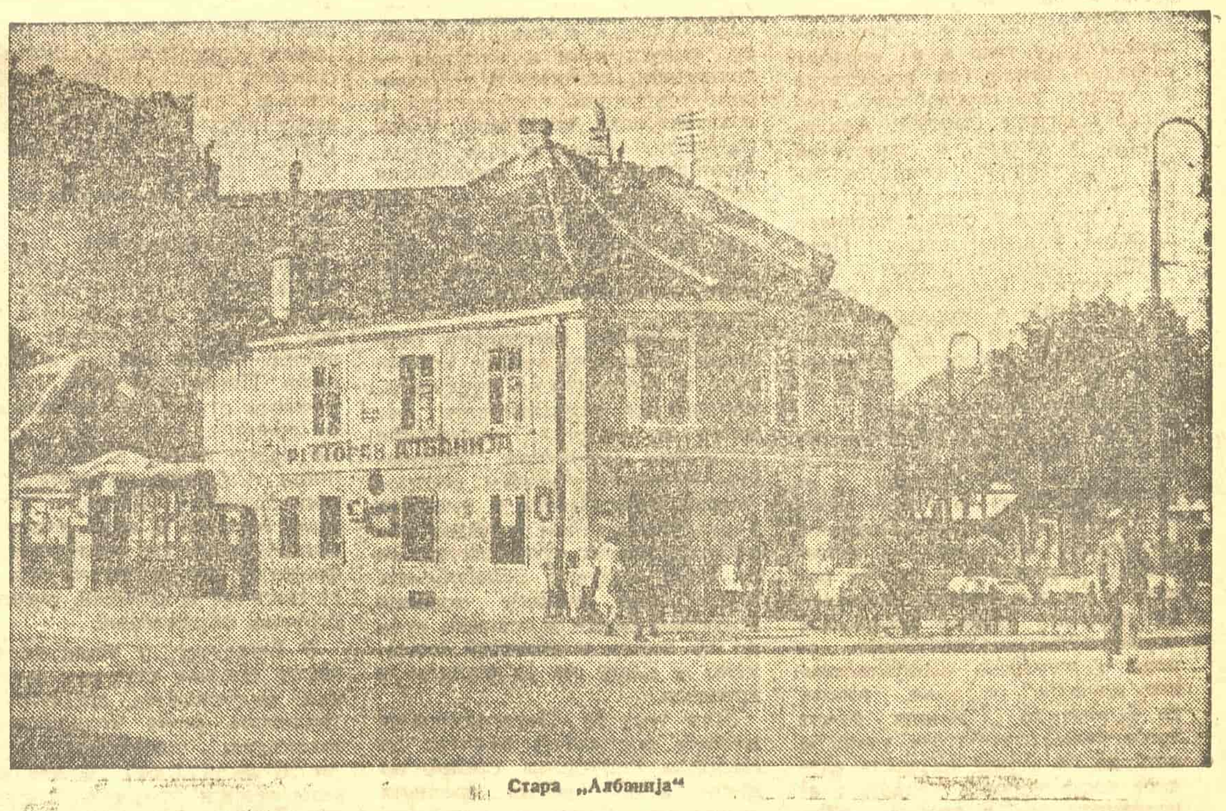

Стара „Албанија"

ПРИЧА

Старе гне

Код Стречна, на реци Ваху, фашисти су, отступајући, порушили мостове, тунеле, пругу, тако да је прекинута веза између Западне и Источне Словачке.

Већ давно нисмо имали прилике да путујемо возом из Жилине за Врутка, већ одавно нисмо с прозора воза посматрали импозантне остатке замка Стречна на једној страни реке Ваха, и на другој страни Стари град, који би нам само пројурио испред очију, пре него би се воз усекао у стрму падину Кошариска и изгубио у црном тунелу. Већ одавно нас воз није носио преко бистре воде реке Ваха, која се преплиће међу високим, кудравим брдима, опкољавајући их и у оштрим окукама ударајући о њихове бокове. Па иако је вода Ваха чистија и прозрачнија данас него икада пре, иако она и данас неуморно поскакује и разбија се о пећине, оравски и липтовски сплавари могу мирно да пуше своје земљане луле. Јер Вах је — загађен.

Још половином месеца јула видео сам штету коју је начинио окупатор: мостови, оптерећени локомотивама, лежали су у води; тунели — она два црна ока под челом Кошариска — били су срушени, уништени минама: у њима су биле у себе усечене локомотиве, заваљене камењем. Читав отсек железничке пруге од Жилине па све тамо иза Врутака био је уништен: прагови су били исечени, шине исчупане и искривљене. Уверен сам да би после пораза и отступања немачке војске многи железничар заплакао гледајући последице фашистичког бешњења. Али за сузе није било времена. Део пруге који је толико важан за привредни живот Словачке, не треба оплакивати — њега треба што брже поново изградити!

И тако су се људи бацили на посао. Али тешко је градити и оправљати кад је човек отсечен с обе стране, кад нема путева и средстава за превоз материјала, а онај материјал који је био на лицу места, није био употребљив!

У Жилини је образован не стручни, него радни одбор. Бравар друг Јанса претседава господи саветницима, шефовима станица, саобраћајним чиновницима, станичним службеницима, радницима, — сви се они тискају у клупама железничке учионице:

— Другови, — ословио их је по свом обичају; потом се тргао и брзо додао: — јер сада смо сви другови у овом послу... Молим извештај о томе шта је урађено на том и том сектору...

Људи устају у клупама, кратко извештавају; успеси се смењују с пропустима у раду.

— Како? Надзорник пруге није могао да стигне? Није послао материјал? Је ли то нека препрека? По сваку цену треба пронаћи начин...

По сваку цену!.. тако говори друг Јанса, претседник радног одбора, основаног у Жилини одмах 29 априла 1945; прву седницу одбор је одржао уз грмљавину топова и пољбу митраљеза немачке војске у повлачењу.

Хтео бих да испевам јуначку песму о онима који су из рушевина и развалина пруге, мостова и тунела умели да у топлом одушевљењу створе оно што сам видео јуче! Осећао сам да је то слабо, недовољно, да је то фраза да кажем: — Другови, прекосутра опет затутњити први воз, рећи им то тој прузи која се опет сија као две змије на чистом шљунку, рећи им то на том мосту преко којег ће прекосутра опет затутњити први воз, рећи им то у црном тунелу, где ће се поново купити дим локомотива које вуку угаљ и привремене дрвене кућице за пострадалу Источну Словачку!

Ах, какве фразе, какве јуначке песме! Да ли би они имали времена да их слушају! Зар то не би било бедно, бледо према делу радника предузећа који су пошли на рад, па, изнад свега, према оним добровољним радним бригадама које су из свих жилинских и врутачких предузећа поврвеле овамо као мрави! Чему ће прославни говори и песме онима који су уместо свакидашњег посла и права на одмор, позвани од своје Компартије, од народних одбора, од Савеза словачких жена, руководства скаута, дошли овамо да раде забадава!

Не славим никога, никога похвално не тапшем по рамену — а још мање певам јуначку песму! Стидим се помало и жао ми је што нисам могао да будем заједно с вама на том лепом послу, који је био тежак, а ипак освежавајући, који је био дуг и напоран, па ипак не ропски, јер у себи има нешто ново — високо послање, дубок морал, радостан призвук. Стидим се помало и жао ми је што заједно с вама нисам преживљавао ту славну борбу и што сам јуче гледао само вас и слушао само о вама.

Много сам чуо и много слушао о вама. Много сам чуо и много видео — но ипак ни најбоља уобразиља не може надокнадити стварност. Видим вас како уз фабрику целулозе градите скелу преко Ваха да бисте могли превести прагове за варински део пруге, који је с обе стране био отсечен, а било је потребно две хиљаде прагова! Кад су превезени прагови, није било клинова; онда сте узели оне искривљене, покварене, па сте их чекићима изравнавали — и исправили 60.000 комада! За кратко време — велик број! Кад сам јуче видео мост преко Варинке (на којем су стезали последње шарафе на дрвеним стубовима), онај масиван блок широких носача, које је тамошња радна бригада најпримитивнијим начином (тј. помоћу клинова и потпорња) извукла из воде, у току свега једне недеље дана, — кад сам све то видео, разумео сам израз самопоуздања и скромне гордости на лицу инжењера и надзорника пруге, израз дубоко урастао у радостан осмех победника радника. Заједнички су се бринули, заједнички се борили — без иједне конзерве, без додатка масти или дувана. Потпуно сами.

Ону страшну, тужну слику мостова код Стречна, срушених и полеглих у Ваху, мостова на којима су лежале преврнуте локомотиве као цркнуте краве — ту слику видео сам још јула месеца. У новинама су тада писали: не може се ништа учинити, треба их минама разбити... А кад смо јуче видели те локомотиве, развијене и убогаљене, како стоје на споредном колосеку, осећао сам се тако малим и покорним пред тим браварима који су се упорно борили и учинили чудо: челичним су конопцем извукли локомотиве с моста из воде!

— Штета би било да се минирају!.. За месец дана могу већ туда да јуре!

Без патоса, без бусања у груди! Морали смо извући те машине — то је тако речено као да су рекли: морали смо се почешати по леђима.

Јуче је на мосту преко Ваха било већ све готово, само је требало још положити дванаест метара носача. Невоља је била у томе, што су носачи, намењени за мост код Стречна, неким загонетним

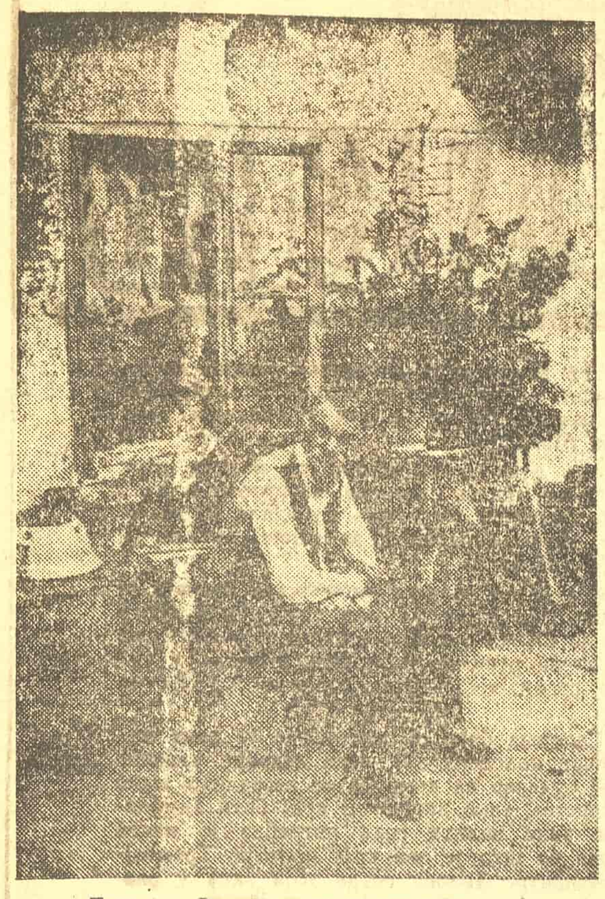

Чика — Филип, седамдесетогодишњи пензионер, пред вратима свога стана

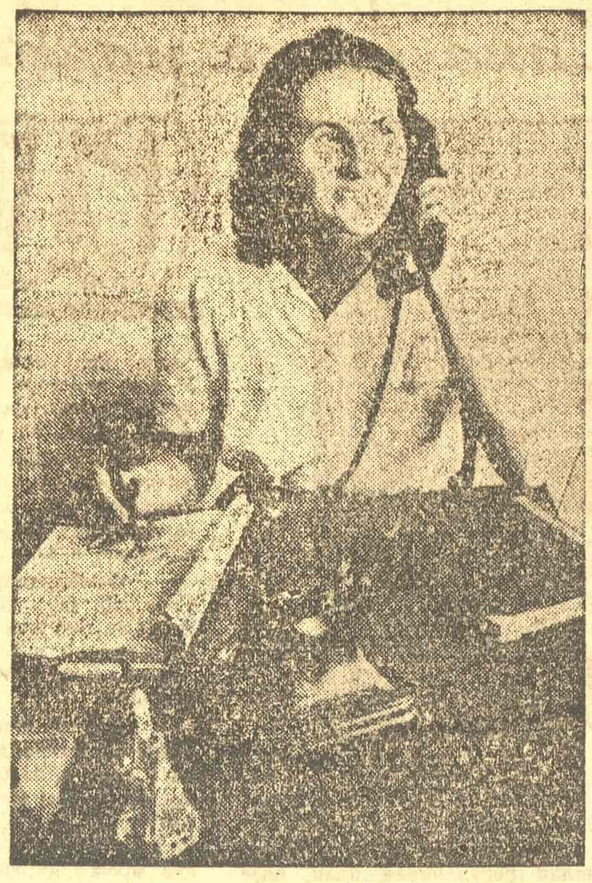

„Желим да постанем прави човек, да будем корисна", каже Милица Мадић

Младен Јоксимовић, помаже једној жени са аналфабетског течаја

Милка Миладиновић „У част Конгреса Партије научила сам да пишем..."

ФРОНТ — наша школа

Тога топлог јулског дана 75.000 наших грађана изишло је из домова, да радом поздрави почетак Петог конгреса Партије. Кроз улице, пуне амблема, застава и парола, проносила се песма. Мноштво, свих узраста и занимања, корачајући средином улице, певало је песме донесене са Козаре, и друге: Партији и Титу.

Песму је на радилиштима заменио жамор рада: оно присно бодрење на међусобну утакмицу, које повезује људе и постаје међу њима нераскидива спона.

Згушњавао се сутон, румен и хладовит, над жуто-сивом водом Дунава и над врбаком, на другој обали. Са заласком сунца, одједном су избледеле сенке на великом стовариштy грађевинског материјала „Тара", где су радиле неке основне организације Првог рејона.

Мирисали су блокови дасака, које је целога дана палила пригревица. Тај мирис јеловине разносила је струја са рекс.

Посао је био завршен: пакети паркета под кровом су магацина. Канализационе цеви „уметрене". Грађани отиру зној, перу руке, у живом разговору, а потом се скупљају и прилазе да саслушају секретара организације.

Радник, и сам уморан од залагања тога дана, држећи у једној руци бригадну заставу, он тражи и налази речи да сваком, од гу покупљених, дозове у свест главне разлоге рада и такмичења тога поподнева.

Речи: Партија, Конгрес, Тито — најчешће су и најтоплије изговорене у тој краткој идеолошкој рекапитулацији оног што је физички учињено.

А у моменту кад су неки већ мислили да треба поћи, саопштено је да „није још све готово".

Рејонски одбор Фронта доделио је поклоне онима што се „најбоље залажу". Тако је међу неколицином и седамдесетдвогодишњи пензионер, чика Филип, добио на дар — кошуљу.

Док се осипао пљесак са свију страна, примио је као да прима нешто посебно драгоцено и осетљиво, обема рукама, пажљиво. Видело се како је збуњен и како му је нејасно зашто је то, што скоро свакодневно излази на колективне радове, тако необично, вредно награде.

Сутрадан, кад се прибрао од узбуђења, рекао је, седећи на малој клупици пред вратима свога стана, у Добрачиној 54:

— Седео бих, ето, као сад, некорисно... Дремуцкао бих на сунцу... А осећам се још у могућности да радим. И радићу док сам жив. Видиш, да није било Фронта и тога нашег фронтовског рада, да нас окупи и упути, много што-шта остало би неурађено, а многи људи пусти око срца... Овако мили ти се да поживиш. Имаш зашто...

*

Четири разреда основне школе имала је Мица Мадић. Радила је као кројачка радница код занатлије — приватника. Из дана у дан, нагнута над иглом. Увек исто: прслук за прслуком излазио је, готов, из њених руку. Чинило јој се, тако погнутој и везаној радом, да ничег другог и нема на свету.

Онда је дошао рат, па ослобођење. Почели су први фронтовски радови. Они су и скромну и повучену Мицу Мадић извели на послове за заједницу. Спретност, усрдност, воља, као да су букнуле у њој. У друштву, на ваздуху и сунцу, као да се расцветала. Резултати њеног рада видели су се свуда. Тада је добила задатак да се стара о снабдевању тадашњег „уличног секретаријата". Но, увек готова да помогне, радила је и друге фронтовске послове.

Посредством Фронта, Мица Мадић се уписала на нижи курс за текстилне раднике, и ступила, по положеном испиту, као текстилна радница у предузеће „Стаљиниград". То је била нова радна средина. Нов живот. Синдикални рад подигао је још више Мицу Мадић. Сад је на вишем течају и ради већ као службеница у канцеларији.

Нема више забринутог погледа, и шапата који јој је раније био својствен:

— Сваку могућност, која ми се пружи да се још више оспособим и даље усавршавам, трудићу се да искористим, одлучно каже она. Издићи се што више и стално напредовати — за то ми је Фронт отворио очи. Фронтовски рад ме је извео из куће и помогао да постанем прави човек, да будем корисна.

*

Младен Јоксимовић руководилац је културно просветног рада Шесте основне организације Првог рејона. Од када он свакодневно бар неколико пута, висок и брз, прокрстари терен организације и свуда завири и потстакне, залажући се на испуњењу свих задатака свог одговорног сектора, организација је избила на прво место у рејону у погледу ширења писмености, а и по другим културно-просветним пословима.

Разговарајући о Фронту и о свему што је он пробудио код наших људи и пружио им, Младен Јоксимовић каже:

— Па и то: шта смо све слушали о Совјетском Савезу пре рата... А шта тек за време окупације! Каквих је ту све гадости било! Многи од нас, наравно, нису у то веровали. Али многима је то сметало да сазнају праву истину. Ето, и ту је Народни фронт учинио огромно! Шта је СССР по свом значају за нас, за цео свет — то се свакодневно говорило и говори кроз Фронт. Данас је сваком нашем човеку јасно зашто ту велику пријатељску земљу узимамо као пример...

*

Лијешањ се зове село, код Зворника, где се пре 25 година родила Милка Миладиновић, данас никлерка у металском предузећу „Никола Тесла".

— Шта ће школа женском детету, поред толиког домаћег рада и копања?

Тако се говорило у селу кад је Милка приспела за школу.

И Милка је остала неписмена. И удала се тако, родила двоје деце, и у рату учествовала од 1943 године, где је и мужа изгубила.

Демобилисана, запослила се у Београду, прво код „Гранапа", у пекари, а после је прешла у металско предузеће.

У белој сутеренској Милкиној соби на зиду су: Титова слика и ударничка диплома. Милка пребацује норму 95 од сто...

— ... и наставићу тако, све даље, каже она, упорно. Сад сам полуквалификована радница, али ћу бити квалификована. Јер сад сам, на фронтовском течају за неписмене, у такмичењу пред Конгрес, научила да читам и пишем. И да рачунам умем, и иде ми лако. А и на виши курс ћу да се упишем... Што, кад ми Фронт то омогућује?

*

То исто, и слично, говоре десетине хиљада наших грађана, који су се променили и напредовали, и развили се кроз Фронт, под његовим руководством. И Љуба — обућар, што је пола века провео крпећи ципеле и сматрајући да је политика — луксуз, а данас се са њим може разговарати о свим међународним догађајима. И Жарко Лазић, јорганџија, који је одмах ступио у задругу, а данас је народни одборник, и учи гимназију. И Спира Суботић, који је у Народно позориште дошао са села и двадесет година служитељевао, да данас буде шеф позорнице и један од највернијих чланова Фронта у својој организацији. И директор фабрике за производњу асфалтних смеса „Срборит", који је раније био шофер, и многе домаћице, које, данас, у фронтовском залагању, виде праву сврху свога живота и уче се да учествују у власти путем читавог низа одговорних функција.

*

Тито је рекао:

„Без Народног фронта, у коме се налази читава радничка класа као предводник, у коме се у својој огромној већини налази наше радно сељаштво, у коме се налази и наша омладина, наше жене, наша народна интелигенција и родољубиви грађани, ми не бисмо могли у тако кратком року успоставити наш саобраћај, изградити и обновити наша порушена села, обновити дјелимично наше градове, обновити и ставити у покрет наше фабрике и друга предузећа (при чему су наши радници показали и данас показују дивне примјере радног херојизма); без Народног фронта ми не бисмо могли одмах првих година засијати наша поља и обезбиједити исхрану становништва итд.

Ту, на томе великом и тешком послу показала се, исто тако као и у рату, огромна упорност и енергија наших народа; наших радника, наше славне омладине, наших жена, наше народне интелигенције, наших сељака и сељакиња, свих заједно окупљених у Народном фронту Југославије, тој огромној радној машини јединствених тежњи и акција".

И доиста, без Народног фронта, који је постао школа наших грађана, њихов покретач и упориште, без фронтовских путева руковођења радом и напретком, не би се могли тако доследно и тако успешно спроводити задаци Партије, не би чврстина наших народа, у моментима искушења, била тако гранитна, а радни резултати стално већи и пунији.

*

Ко сумња у огроман значај Народног фронта, нек стави руку на раме сваком од десетина хиљада добровољних радника, што се, свакодневно, по обављеном послу, уморни враћају својим кућама, лаганог корака. Нека са њима поразговара о свему. Он ће испричати све наше тешкоће, и грешке, и пропусте. Испричаће: и да му је стан мали, и да му жена дуго стоји у реду за млеко, и да се поврће слабо довози, и још много што-шта. Али рећи ће и то да су све то наше, заједничке слабости, да их заједнички лечимо и да ћемо их поуздано решити.

А при растанку, стегнуће он са осмехом руку:

— Шта се човеку — прегаоцу отело, запитаће сигурним гласом.

А то није оптимизам, већ свест о својој снази, опробаној кроз задатке Фронта, драгоцено имање народа — борца.

Јулија ЛУЧЕВ

„20 ОКТОБРА"

начином послати из Витковића не директним, најкраћим путем Чадца—Жилина, него дугим заобилазним путем на Бжецлав и Братиславу. Данас стоје незнано где, а овде леже носачи од петнаест метара, одређени за поправку мостова, мислим код Хлоховца.

Ах, кад је у питању част бригаде, кад је у питању претицање у раду, кад је у питању племенито такмичење и победа над конкурентима — онда нема ништа лакше од добре идеје.

— Одрежимо три метра од носача од 15 метара, па је ствар у реду.

— Другови, не може, — добијају одговор. — Ваше носаче добићете још данас по подне. Шта би они у Хлоховцу радили с носачима од којих бисте одрезали три метра?

— Па добро! Али како му то дође да ми губимо два дана? Ми хоћемо да то поставимо још данас па да победимо у такмичењу!

Грохотан смех. Виде се само широки осмеси и зуби. Али онај млади друг који се тако бори за част своје групе, доказује:

— Но па добро, ми знамо да би то била штета кад бисмо пресекли туђе носаче. Али наши момци говоре: радићемо два дана бадава, па ћемо им купити носаче од петнаест метара!

Ах, тешко га је било одговорити од тога плана! Та он је имао још толико других брига у вези с тиме: тражио је изванредно следовање 10 кг бибера за гулаш за прослављање победе, али Поверенништво за исхрану некако... но, није бибер дало.

Многи, веома многи људи не схватају да је ту у питању такмичење с временом. Нема ту дискусија, нема ратовања хартијом, нема бирократије и параграфа, — ту је рад с новим садржајем и смислом, ту је нешто с чиме не могу рачунати ни приватне фирме ни стручњаци. Радило се и дању и ноћу. Но пре него се почело радити ноћу, требало је набавити фењере. Тражили су фењере. Није их било. Тражили су материјал да фењере начине сами. Али у писмима тих људи сручио би се стари свет кад би требало издати материјал без писмене претставке и службених петљавина. Нису, дакле, писали претставку, заобишли су петљавине — али су ипак однекуд створили фењере. Радили су потом и ноћу.

Кад је требало да се пилотне забијају у дно Ваха, нигде нису могли наћи маљеве за забијање. Маљеве које је начинила радионица у Врутцима разграбили су други, — узимао их је ко је пре стигао. Није преостало друго него да се штогод смисли. Измислили су бетонски маљ. Забијали су пилотне у земљу, хеј — бум!.. хеј — бум! Још једном: хеј — ...

До ђавола! Бетонски маљ се распао! Све је то узалуд, ту једино могу помоћи врутачке радионице! Пошли су дакле у Врутке с камионом, у радионици су пазили на маљ као мачка на миша да им га опет когод не однесе, зграбили су га још онако врућег, ставили на камион, па тераj у Стречно да не губе време! Ауто тутњи, скаче по неравном путу, али они се такмиче с временом и лете напред! Били су већ на по пута, а једном од њих паде на памет да погледа у камион: Сто му громова! — маља нигде... а насред камиона црна испаљена рупа!

Кад су ти радови око Стречна почели, били су тамо само радници појединих фирми и железничари. Најпре је требало више људи. Договорили су се с текстилном фабриком — она је имала доста сувишних, незапослених радника. Посудила их је. Нико није помињао о томе хоће ли добити плату. Кроз Жилину је пролетео само један глас: — Текстилна фабрика даје бригаду за Стречно! Иде сто људи! — Ухватили су се за то радници у фабрици цемента у Лијетавској Лучки: — Но, а ми ништа? — Отпремили су онда и они педесет људи у тај свети рат! Но, кад је свети рат, онда идемо сви! Пошли су и радници фабрике целулозе, па електричне централе, штедионице, болнице, фабрике за импрегнирање; створена је прва добровољна бригада железничара, а по њихову узору организовали су се железничари у Варини. Та шта је стало Венделу Кучери, Виктору Зајцу, Андреји Куцику и толиким другима, што су они стручњаци за сасвим друге послове, кад код Варине треба постављати шине, стезати шарафе, подбијати прагове, подизати из воде конструкције мостова!

У Стречно је дошао и Сремски народни одбор, дошли су и месни народни одбори, позив у борбу издала је Комунистичка партија, а као доказ колико сматра читаву ствар озбиљном, послала је на рад и читав секретаријат на челу с другом Чапом, пошли су другови и другарице које у тако опасну борбу није могла тек тако пустити њихова „добра мамица" 67-годишња другарица Новохрадска, дошао је са својим чланицама Савез словачких жена, па Савез словачке омладине, скаути. Ни не питајте ко је све тамо био! И на питање ко није био, тешко је наћи одговор! Свако је био одушевљен племенитим такмичењем, које је за собом повукло и такве десетогодишње дечаке као што је Фења Мацашков, који не само да је носио воду и дрва у кухињу, него у ватри борбе није ни приметио да је сам прошао кроз дуги црни тунел, носећи оцу и матери ручак. Тек после тога, кад је већ био на другој страни, прешла му је по леђима лака језа. Али сасвим лака — та, он је скаут!

Жене — то су борци! Њима није за битку довољан један отсек, него оне воде и идеолошку борбу. Руководилац једне фирме довео их је с лопатама к вагону, који је требало напунити песком. Бацале су, бацале, лопата пуна песка је тешка, а вагон висок. Упињу се, све су задуване, али не престају. Сада долази онај руководилац, љути се и вели:

— Још нисте готове? Некако полако...

— Но, како ли ви поступате с радницима кад овако с нама! — оборише су се на њега једногласно, — онда се не чудимо што...

И очитале су му како то већ жене умеју.

У подне су зазвонили у гонг. Бацају се лопате, чекићи, кључеви, добровољци односе на место последњу даску или греду. свако се спрема на подневни одмор да поједе оно што је понео од куће или да пође у кантину на ручак. Само Јожо Војтек, берберски шегрт и добровољац из Жилине, ни сада не узима ни тренутак одмора. Седи на земљи пред црним отвором тунела, сасвим грубо гули кромпире и баца их у војничку порцију. Иза њега се диме запаљене цепанице.

— Шта ћеш да куваш? — питамо дечака.

Био је као шило, непрестано се смејао, није имао времена ни за одговор.

— Гулаш! — опет се смејао.

Испод руке су му одлетале дебело отсечене кромпирове коре.

— Но, Јожа, ако ти тако бријеш као што гулиш те кромпире, онда заиста...

А Јожо хихоће као дивља грлица. Добро се осећа. Радује се свом гулашу. Посматра од тунела до друге обале реке, према ледини, где је засео оркестар жилинске фабрике штофова, те својим друговима слади подневни одмор...

* * *

У четвртак, 13 септембра 1945, поћи ће после дугог времена први воз преко мостова код Стречна, проћи ће кроз тунеле, а затим ће јурити све нови и нови возови... На оном месту где су ударили прве пилотне у дно Ваха, као лекари порушене привреде, ставили су у главну жилу Словачке инјекциону иглу. И ту, на том месту, после тешких припрема, после рвања и борбе, проводиће се трансфузија крви, која је потребна искрвављеној и измореној Источној Словачкој, трансфузија вере у боља времена, трансфузија радног одушевљења, које ће се разлити по читавој Словачкој те ће лечити њезине ране.

Кад год будем прелазио возом отсек пруге код Стречна, бићу свестан тога колико су добровољног рада, колико напора, колико пожртвовања уложили радници да би у лепшој будућности заборавили ружну прошлост.

(Превео са словачког језика К. Г.)

Петар ЈИЛЕМЊИЦКИ

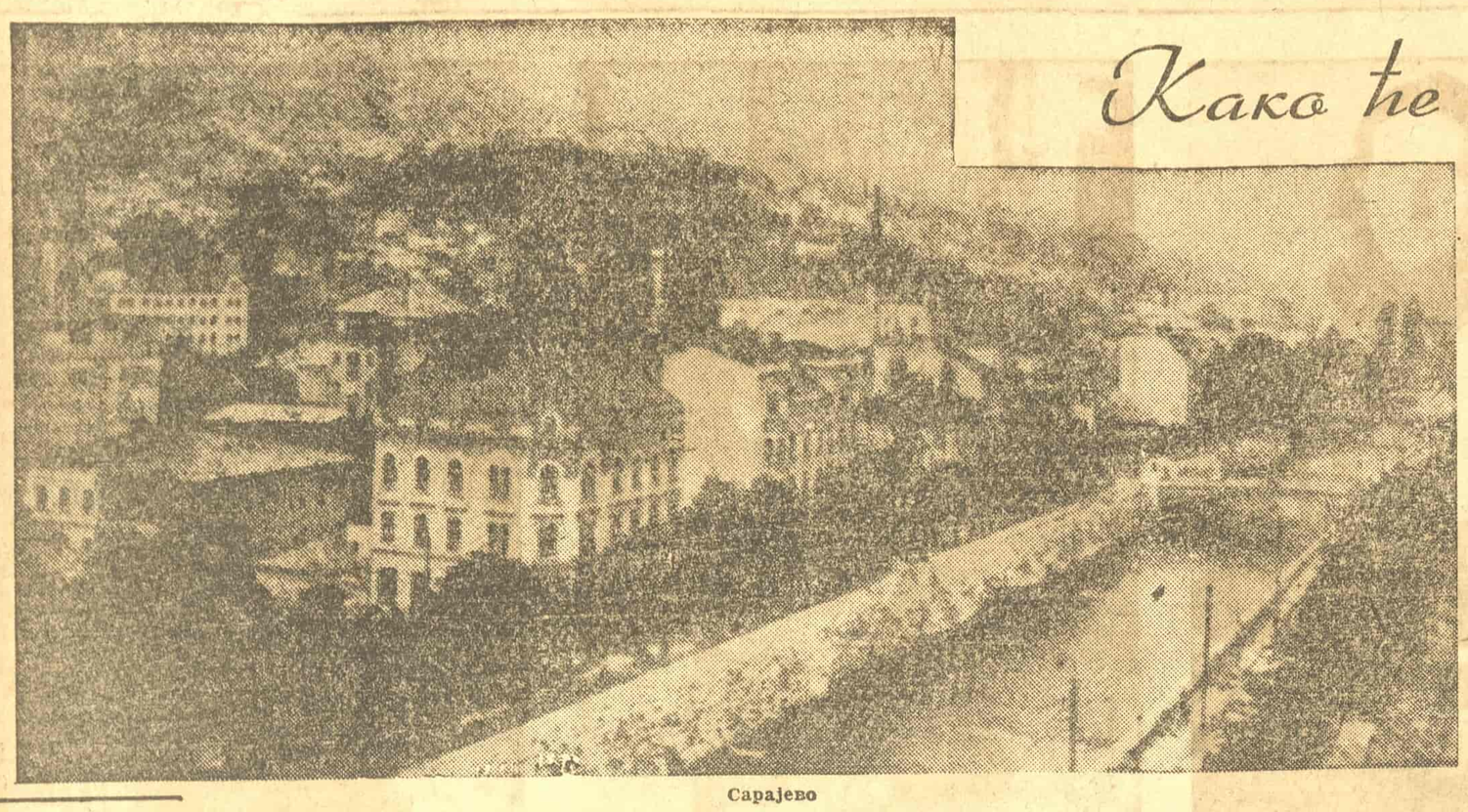

Сарајево

Како ће се развијати САРАЈЕВО

Главни град Босне и Херцеговине, центар републике у којој су се у току Народно-ослободилачке борбе водили жестоки бојеви, републике чији су синови знали тако храбро да се боре и да умиру дајући животе за бољу будућност, град на обалама Миљацке, Сарајево, корача у данима извршења Петогодишњег плана крупним корацима у бољу будућност.

На раду у изградњи новог, бољег живота, заједнички учествују сви становници Сарајева, и Срби и Муслимани и Хрвати. Градећи нов живот, они учвршћују најлепшу тековину Народно-ослободилачке борбе — братство и јединство — снаже и јачају оно што је некада за становнике Сарајева било страно и непојмљиво. Сви становници заједно, сврстани у бригадама Народног фронта учествовали су у обнови пострадалог града, и данас учествују у његовој изградњи. Сви они искрено желе, а то показују резултати њиховог рада, да Сарајево што пре процвета и постане модеран град.

Град на обалама Миљацке је, као и сви градови широм наше земље, зидан без плана, анархично, по вољи капиталиста који су дизали куће где им се допадало. Упоредо са подизањем великих грађевина, ницале су скоро преконоћ мале чатрље, бедне куће са по једном собом, — станови сиромашних. Свакако да је такво грађење довело до тога да данас у Сарајеву поред модерних кућа има старих, малених, натрулих, које својим изгледом руже изглед читавог града.

Да би главни град Босне и Херцеговине заиста по своме изгледу био достојан имена главног града једне напредне републике, направљен је генерални регулациони план, чије ће остварење омогућити да некадашње Шехер-Сарајево процвета и постане лепо уређен, модеран град.

У том генералном регулационом плану предвиђа се да се Сарајево најзад извуче из котлине загрљене планинама, у којој је провело векове, и да се слободно, широко разграна у Сарајевско Поље.

Основа изградње регулационог плана чијим ће се остварењем Сарајево претворити у модеран град, јесте решење железничког чвора пролазног саобраћаја, затим уличне мреже и целокупне земљишне површине која је намењена будућој градњи.

Да Сарајево пак не би у потпуности променило свој лик, неће се мењати карактер оног дела града који се простире по брдовитом терену, него ће се чак у будућој изградњи настојати да се карактер старог дела града задржи. Нови град пак, који ће се развијати у равници Сарајевског Поља биће модерно архитектонски уређен град, са пространим улицама и трговима и широким, зеленилом богатим, булеварима.

Већ су по новом регулационом плану одређена места за станбену изградњу. Индустриски центар ће се подићи тако да не оптерети град. На брду Бетанији подићи ће се Универзитетска четврт, са факултетима, Централном универзитетском библиотеком и интернатима за студенте.

Народно позориште, које је данас прилично руинирано, преуредиће се, а на Скендерији ће се подићи нова зграда опере, крај које ће се завршавати Кошевски зелени појас. У том зеленилу подићи ће се основне школе, обданишта и дечје јасле. Средње школе ће се зидати у средњем делу новог града, на обали Миљацке.

У долини потока Кошева изградиће се велики парк фискултуре, у коме ће се, поред стадиона за фудбал и лаку атлетику који је већ саграђен, изградити купатила и базени за спортове на води, затим игралиште за тенис, одбојку и кошарку, и простор за тренинге.

Омладинска пруга је од великог економског значаја за Сарајево. Она ће омогућити боље и брже снабдевање града из даље околине, јер је ближа околина пасивна. Но изградња Омладинске пруге захтева решење железничког чвора у Сарајеву. Већ сада се гради железничка станица највећа на Балкану.

Центар новог Сарајева биће на месту где је сада железничка станица узаног колосека. Од нове станице улазиће се у град кроз широк булевар на коме ће се изградити јавне зграде, махом министарства, тако да ће тај крај бити административни центар. За тако велики град потребна је много јача саобраћајна мрежа но што је ова која постоји. Трамвајска мрежа ће се проширити. Делови града који нису у равници, повезаће се са центром аутобусима и тролејбусима.

Бања Илиџа, најлепше излетиште у околини Сарајева повезаће се са градом брзом железницом. Сем тога, изградиће се нов пут од града до Илиџе, сав у алејама.

Око читавог новог града створиће се заштитни зелени појасеви, који ће се на јужној страни спојити са Требевићем, а он ће се уредити као масовно излетиште. На западној страни зелени појасеви ће се спајати са Илиџом и стогодишњим шумама планине Игмана. У подножју Игмана изградиће се друго масовно излетиште, са парком културе код Илиџе и градским купатилима.

Водоводна мрежа ће се знатно проширити, пошто данашња не задовољава. Вода ће се, зато што ближе нема извора, сакупљати са планинских врела Трескавице, 24 километра далеко од Сарајева. Сакупљаће се на планинама, а цевима ће се доводити до града, у резервоар који ће се такође саградити.

Регулацијом реке Миљацке која се сада врши у акцији Народног фронта, омогућиће се правилан развој града, његов излазак у Сарајевско Поље, што и јесте циљ, а с тим и реализација читавог генералног регулационог плана.

Извршењем генералног регулационог плана, изградњом нових модерних објеката, Сарајево ће постати у пуном смислу модеран центар напредне републике Босне и Херцеговине, чији народ сваким даном корача све ближе бољем животу.

О снабдевању Београда

Мере Савезне владе у вези са спровођењем система обезбеђеног снабдевања и трговања по везаним ценама, као и успешна борба против шпекулације, пружиле су нове и широке могућности за решавање проблема снабдевања. Те могућности су се одразиле, на пример, у снабдевању Београда млеком. Док се пре месеца јуна довозило у Београд, просечно, по 30.000 литара млека дневно, у јуну се та количина попела на, просечно 60.000 литара млека. у јулу се већ просечно довозило дневно у Београд 87.000 литара млека. Повећање довоза млека за скоро три пута у релативно кратком периоду времена претставља свакако значајан успех новог начина трговања и људи који га спроводе. Довоз млека у Београд показује тенденцију непрестаног пораста што ће се, без сумње, одразити на бољој исхрани радних људи. Ускоро ће не само деца и болесници добијати редовно слеповање млека, већ ће се ова важна животна намирница продавати, уз доручак, радним људима, по млекарама. Чињеница да се и поред непрестаног повећања довоза осећа, још у знатној мери, оскудица млека у Београду, говори да градски трговачки апарат треба да настави са настојањем да обухвати откупом што веће количине млека, да што потпуније искористи интересовање произвођача за откуп млека по везаним ценама и да, бољом оганизацијом допреме млека, побољшањем транспорта, сведе на минимум кварења млека због летњих врућина.

Довоз воћа и поврћа у Београд, у последње време, стално се повећава. Док се у другој половини јуна довозило око 13 вагона дневно (око 55 од сто од планом предвиђене количине), у другој половини јула довозило се просечно 27 вагона дневно, или 75 од сто од количине која је планом предвиђена. Иако се довоз поврћа апсолутно, превазиђе још недовољно, повећао, можемо рећи да ни по равномерности, ни по асортиману ни квалитету тај довоз не задовољава. Приликом откупа и довоза поврћа на пијаце државна предузећа и задруге не старају се увек да довозе оно за чим је потреба и потражња највећа. Тако се план довоза лука и кромпира редовно премашивао (и за 200 од сто), док се план довоза парадајза испуњавао за 20—30 од сто.

Неопходни услови за боље снабдевање и побољшање рада целокупног трговачког апарата, који треба да функционише као складан организам, јесу овладавање тржиштем, познавање потреба радних људи и вођење рачуна о њима, праћење и анализа цена, брзо реаговање на све промене на тржишту и добро организована трговачка мрежа. Све се то не може постићи руковођењем из канцеларије, већ силажењем на терен откупних подручја, њиховим сређивањем и будним праћењем и уклањањем свих препрека на које наилази роба на путу од произвођача до потрошача, Анализом узрока недовољног и неблаговременог доласка робе, пре свега воћа и поврћа на пијаце, може се видети да су они, готово увек субјективне природе и да, готово увек, потичу из несређеног стања на произвођачким подручјима. Откуп воћа и поврћа у великој мери је, на пример, отежало споро спровођење откупних цена које је одређивало Министарство трговине и снабдевања. Откупне цене спровођене су, обично, по десет дана после одређивања док су продајне цене по градовима спровођене истог дана чим су одређене. То је доводило до неједнаких откупних цена у срезовима које су скоро увек до 50 од сто биле више од продајних цена у Београду, те су трговачка предузећа, без потребе, претрпела велике финансиске губитке. Често мењање терена, који је одређивао за снабдевање Београда, и реорганизација откупне мреже доводили у исто тако до неспоразума у раду откупних и снабдевачких предузећа и до несређености у откупним подручјима.

Односи између задруга и државних предузећа на произвођачким подручјима често прелазе у профитерску конкуренцију и спорове око марже, трошкова и коришћења тржних вишкова, уместо да се развијају на узајамној помоћи и сарадњи. Локални партикуларизам среских предузећа, задруга па и месних власти у неким градовима, као и жеља за што већом добити, доводи до тога да се у појединим снабдевачким рејонима роба уопште не преузима ма да је траже градови којима је неопходна. Суботици је, на пример, на инсистирање њених месних власти, додељена. поред више срезова, у снабдевачки рејон и Бачка Топола. Пијаце Суботице убрзо су биле претрпане поврћем у толикој мери да се чак и извози. Тако из Бачке Тополе нико не преузима робу која би добро дошла другим крајевима. Не сме се догодити да због непознавања производних подручја и круте рејонизације понегде трули роба док се у другим крајевима оскудева. Радничко-службеничка задруга из Сомбора извози вагонске количине поврћа за Босну а не даје ништа Београду, премда спада у његов снабдевачки рејон јер према речима њених руководилаца „ко њима нешто даје и они њему дају". У питању је, очигледно, већа добит. Среско предузеће у Смедереву „Пољопривредник" шаље велике количине парадајза на прераду у Крагујевац место у Београд иако још није наступила сезона прерађивања парадајза. Према споразуму са Срезом београдским Одељење трговине и снабдевања ИОНО-а Београда повукло је своју откупну мрежу са територије среза с тим да Срески пословни савез откупљује робу и да је испоручује градским предузећима и задругама. Срески пословни савез Среза београдског није до данас испоручио ни 10 од сто од планом предвиђене количине воћа и поврћа премда у срезу има много парадајза и воћа. Од оваквог несређеног стања на произвођачким подручјима, које се непосредно одражава на снабдевање, имају највеће штете потрошачи а користи само остаци шпекулантских елемената навикнути на лов у мутној води. Целокупан апарат за трговину и снабдевање и народне власти на терену треба да заједничким напорима среде стање на произвођачким подручјима и да отклоне све конкурентске и профитерске тенденције које нису у складу са социјалистичким начином трговања.

Роба коју износе градска предузећа на пијаце често је врло слабог квалитета. Задруге и откупна предузећа на терену не обраћају довољну пажњу квалитету онога што откупљују и ливерују. Много робе пропадне и приликом транспорта јер људи који на њему раде не пазе да што брже транспортују лако кварљиву робу као што би то требало чинити. Велика количина парадајза, недавно је, на пример, путовала осам дана од Вршца до Београда и стигла, наравно у јадном стању. Редовно се догађа и да поврће од Новог Сада до Београда путује по два дана. Стога је од највеће важности за побољшање квалитета воћа и поврћа, које стиже у Београд, убрзање његовог транспорта и изношење на пијаце. На погоршање квалитета воћа и поврћа утиче и слаба манипулација у магацинима. У њима се уопште не врши класирање робе и одвајање укварених количина од оних које су још исправне. Како за овај посао недостаје радне снаге требало би да се за њега заинтересују. масовне организације које би својим добровољним радом могле дати огроман допринос успеху у кампањи снабдевања Београда које се непосредно тиче сваког Београђанина. Добровољним радом на брзом истовару и утовару, на смештању и класирању воћа и поврћа по магацинима, радни људи Београда би допринели своме бољем и обилнијем снабдевању.

Поред тога, да би се неправилности у снабдевању становништва животним намирницама што брже и лакше исправиле, треба и грађани са своје стране да помогну органе нашег трговачког апарата кон структивном критиком, као и својим предлозима за решавање појединих проблема. То ће се најлакше учинити ако сваки грађанин који примети неку неправилност у снабдевању или има неки предлог о правилнијем решавању појединих питања, састави допис о томе и пошаље га редакцији „20 октобра" или директно Одељењу трговине и снабдевања.

Неисправно понашање неких службеника на тролејбусима

Грађани који у ујутрини и пподневним часовима одлазе или се враћају с посла, свакодневно су изложени разним непријатностима од стране особља на тролејбусима. Грубе псовке и друге грубости упорно се понављају и претећи да ће ићи у редовну појаву. А то се, баш у интересу радног света и углед, да нашег градског саобраћаја, не сме дозволити.

Два сата по подне. Тролејбуси пуни. Врата не могу да се затворе. Међутим, то шоферу не смета. Он „је пронашао лек", кола су полетела пуном брзином, а онда су се нагло зауставила — уморни путници који се враћају с посла полегали су један на другог. То се понављало узастопно два или три пута. И онда је улаз био ослобођен. врата су могла комотно да се затворе.

Или овакав случај: код станице „Лондон" изиђе већи број путника и задња платформа остане готово празна за многе кондуктере то не значи да треба упражњени простор попунити кола оду а људи на станици остану оправдано раздражени.

На Славији, Теразијама и другим већим станицама, дешава се да кола без икакве опомене крену: врата прикљеште путника и доведу му живот у опасност. Ако присутна публика негодује због оваквог поступка, кондуктер ће или безобзирно ћутати, или ће се упустити у бесрамно расправљање са сиима од реда. „Ја знам свој посао"; „возим се таксијем ако ти смета тролејбус" — то су објашњења кондуктера, која осим дрскости не садрже ништа друго.

Принцип изласка на средњи врата правилан је, али се не спроводи доседно. Да ли ће те врата не задњи врата зависи од схватања и расположења кондуктера. Но дешава се да путник не успе да се пробије на време од излаза и кола пођу. Шофер се на протест само насмеје или дода: „Једна станица више или мање не значи ништа."

Изнети примери нису ни ретки ни једини. Они само уколико показују данашње стање нашег тролејбуског саобраћаја. Но погрешно би било сву кривицу сваљивати на кондуктере и шофере код њих има и лепих примера савесног вршења дужности, али је чињеница да од правилног односа њиховог зависи и однос публике према њима — а то у крајњој линији доноси побољшање и углед нашем градском саобраћају.

Управа Градског саобраћаја, а посебно управа подружнице, треба озбиљније да се позабаве исправљањем данашњег односа особља према путницима на тролејбусима. То у првом реду захтева наш радни свет, због кога су тролејбуси и уведени и којима морају корисно да послуже.

Камелеонске кошуље...

Боја извесних кошуља непостојана је и бледи у најкраћем времену

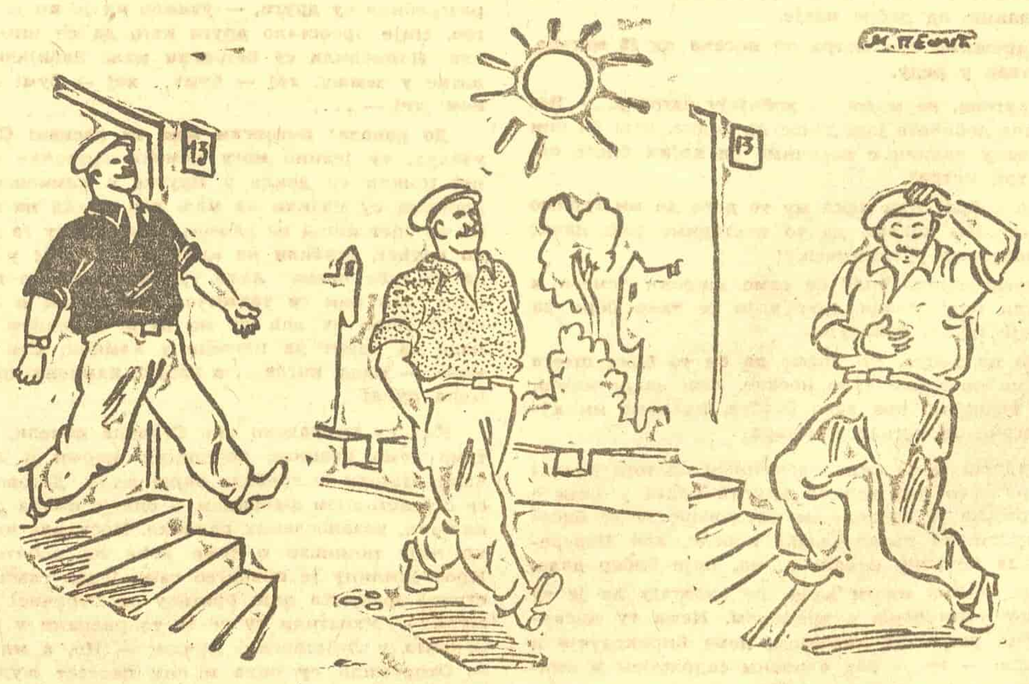

ПИСМА Уредништву

БАКШИШ МИЛОМ ИЛИ СИЛОМ

У недељу 8 јула, отишао сам у Тончидерску ресторацију. Имао сам намеру да попијем пиво. Пошто пива није било, наручио сам шприцер.

— Да платим молим, рекао сам келнеру.

— Осамнаест динара.

Дадох му двадесет, с тим да задржи бакшиш.

Пошто сам седео под кровом, хтео сам да се преместим у башту. Ускоро се испразни један сто. Да не бих седео без ичега, наручио сам поново шприцер.

— Молим да платим, позвао сам.

— Деветнаест динара, рекао је келнер.

Махо се шкрабицама, сам му пружих двадесет, опет с тим да задржи бакшиш.

Питао сам се сада колико стаје шприцер: 18 или 19 динара.

Затим сам се преместио за један други слободни сто, наручио шприцер, а када сам платио, келнер ми је рекао разочарано:

— Двадесет.

— Шалите се,

Да ме дрзне 20 динара, опет му бакшиш нисам дао, јер га је сам узео.

Отишао сам управнику ресторације да потражим објашњење. Прво сам га запитао да ли су исте цене под кровом и под ведрим небом. Рече ми да су исте.

— Молим вас, колико стаје један шприцер?

— Седамнаест динара. . .

Када сам му објаснио шта ми се десило, почео ми је причати како су плате келнера мале, а станују далеко, неки чак код „Цветка", те им је потребно „за трамвај".

— Добро, у реду, нека је за трамвај потребно и 20 динара, па нека продаје шприцер по 20 динара, он би од седам шприцера исплатио трамвај. Али келнери не продају дневно по 7 него по 100 шприцера. . .

Уосталом посетиоци нису дужни да дају келнеру за трамвај. Нека се за то постара предузеће.

Тек засада, милом или силом, бакшиш мораш дати. Мислим да је јасно шта по овоме треба предузети.

Љубомир Миховаиовић,
заставник Ј. А.

★★

За сузбијање редова

Продавнице воћа и поврћа на Бајловоној пијаци имале су ових дана велику количину воћа, али сва та роба истоварена је на једну тезгу, поред које је био троструки ред.

Не треба говорити колико је тешко чекати у тако дугачком реду, колико ти редови сметају рад пијаце, колико човек губи од свога радног времена, да би на тој мачији прибавио мало воћа. Вишеспоно смо да је то воће, а било је и шљива и јабука и крушака, нашао, да се расподела на мноштво тезги, па да се продају сваком и убрзо снабдевамо.

Тако јутрос, 9 а. м., бити опет пуни пут на пијаци сво исто воће, а после сат се пружи оно десет. Код ове тезге ред је био увек био огромн.

Редитељ [illegible]

Питање месоње

[illegible] се [illegible], [illegible] на [illegible] [illegible], где ниу били велики [illegible] е [illegible].

Н. М.

Бригадисти 195 београдске студентске бригаде „Стеван Наумов"

На трећу шкрчевачке друге ради 195 београдска бригада студената ветерине. Одмах по доласку бригадисти су се заинтересовали за стање сточарства на пољопривредном добру „Лабучки Рит". Том приликом утврђено је да је већи број јагњића оболео од проливе и доста овца од гнојног запаљења пупка и да је овој стоци потребно лечење. Видећи такво стање, студенти су, и поред свог свакидашњег посла на друзи слободне време посветили указивању помоћи оболеној стоци. Досад је прегледан у лечи велики број грла, а угинуле стока је у Риту исецирана и послата на испитивање у београдски Институт. Осим тога, одржана су и два стручна предавања за сточаре на овоме пољопривредном добру.

ГРАДСКО НАРОДНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА СНАБДЕВАЊЕ БЕОГРАДА

ГРАНАП

КНЕЗА МИЛОША УЛ. 2

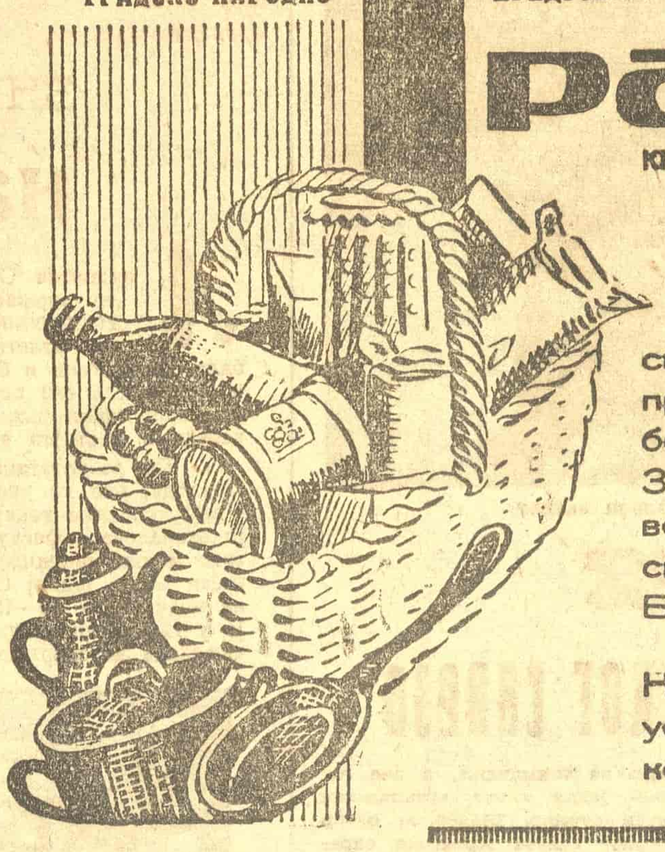

снабдева потрошаче свом прехранбеном и непрехранбеном колонијалном робом. Загарантовану робу - животне намирнице дели кроз све своје продавнице у Београду.

Најбољом робом и брзом услугом бићете подмирени код „Гранапа".

ГРАДСКО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА

воће и поврће

РИГЕ ОД ФЕРЕ БР. 15
Тел. 28-136, 24-592
Пош. фах 462

Врши снабдевање становништва са свим врстама воћа и поврћа, преко своја 204 продајна места на територији града Београда, по најнижим дневним пијачним ценама.

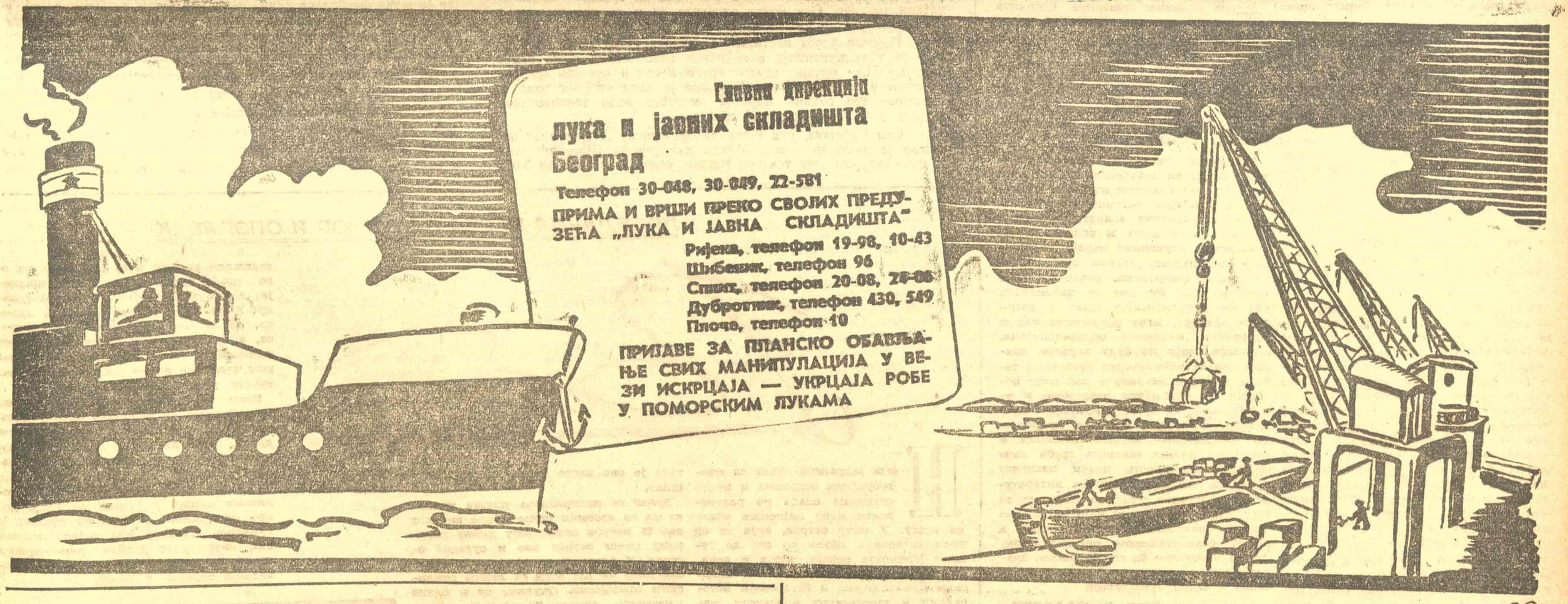

Главна дирекција за прераду

МЕСА, ВОЋА И ПОВРЋА

Народне Републике Србије

БЕОГРАД — ГЕНЕРАЛА ЖДАНОВА 24/III

ТЕЛЕГРАМИ: КОНЗЕРВНА, БЕОГРАД — ТЕЛЕФОНИ: 25—771, 25—727, 25—731

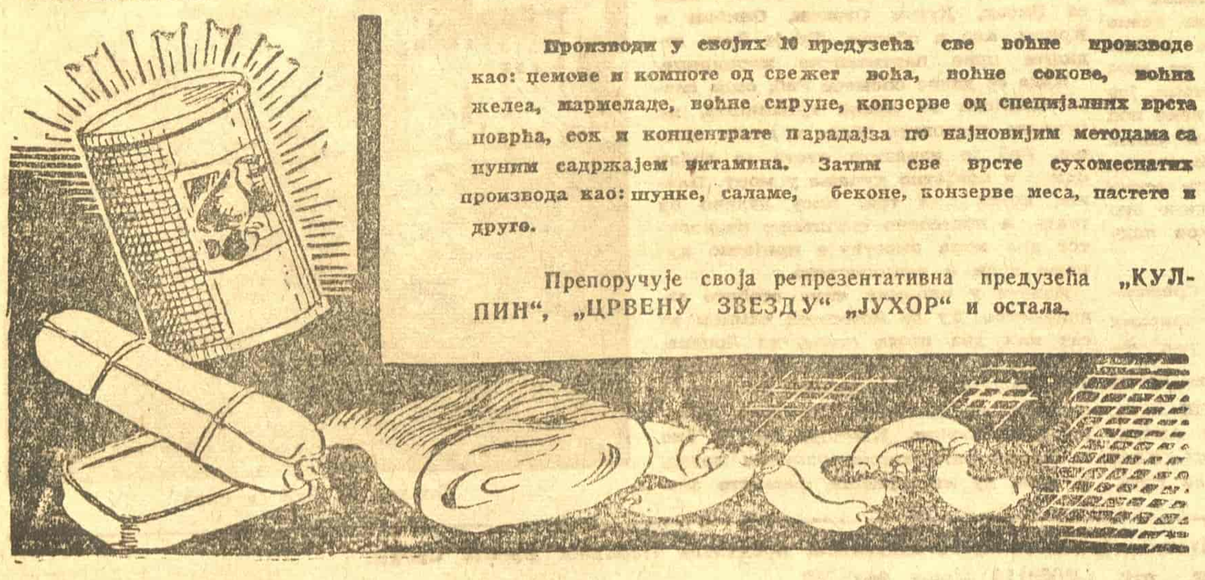

Производи у својих 10 предузећа све воћне производе као: џемове и компоте од свежег воћа, воћне сокове, воћна желеа, мармеладе, воћне сируне, конзерве од специјалних врста поврћа, сок и концентрате парадајза по најновијим методама са пуним садржајем витамина. Затим све врсте сухомеснатих производа као: шунке, саламе, беконе, конзерве меса, пастете и друго.

Препоручује своја репрезентативна предузећа „КУЛПИН", „ЦРВЕНУ ЗВЕЗДУ" „ЈУХОР" и остала.

ГЛАВНА ДИРЕКЦИЈА ИНДУСТРИЈЕ

ВРЕЋА и ТЕСТЕНИНА

МИНИСТАРСТВА ИНДУСТРИЈЕ НР СРБИЈЕ
БЕОГРАД, ГЕНЕРАЛА ЖДАНОВА 24/I
ТЕЛ. 20—777 И 24—835

ПРОИЗВОДИ
Рум
Кекс
Пиво
Коњак
Квасац
Ратлук
Карамеле
Фине ракије
Разне ликере
Воћни дезерт
Фуре бонбоне
Дропс бонбоне
све у слободној продаји, а

Тесто
Чоколаду
Јестиво уље
Техничко уље
Уљане погаче и
Масне киселине
по планској расподели.

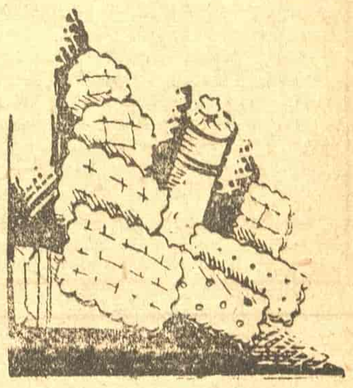

ТЕКУЋИ РАЧУН КОД НАРОДНЕ БАНКЕ ФНРЈ — ЦЕНТРАЛЕ ЗА НРС БЕОГРАД БР. 1—4610436

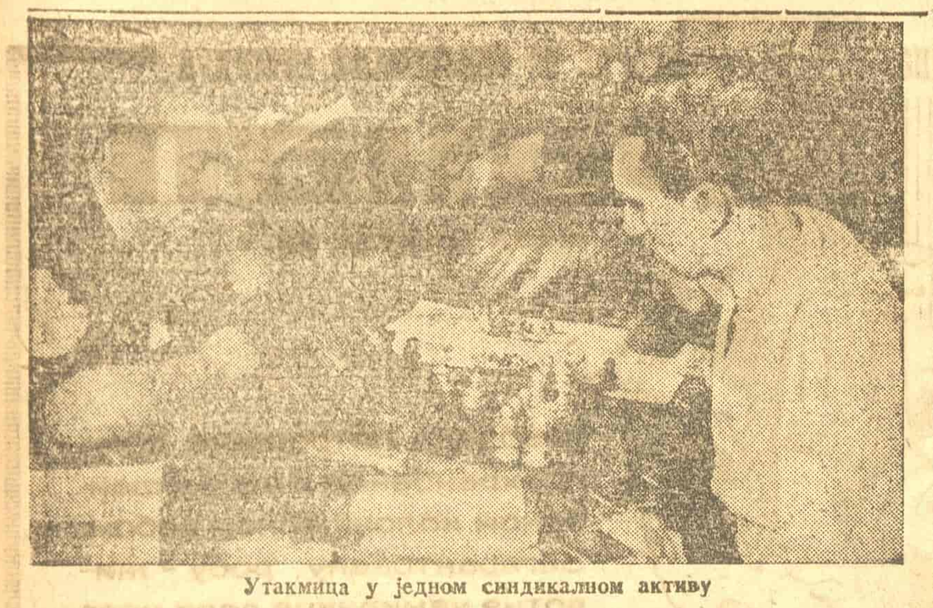

Утакмица у једном синдикалном активу

ШАХ

Оснивање Шаховског савеза

На Другом конгресу ФИСАЈ-а донета је одлука да се спроведе осамостаљење шаховске организације, чиме је одато признање нашем шаховском покрету и његовим руководиоцима за успех на омасовљењу и квалитативном уздизању шаха. Одлука се већ спроводи у дело и у току су припремни радови за образовање федералног и републиканских шаховских савеза. У Београду је основан Градски шаховски одбор, а формираће се и самостални шаховски клубови. У унутрашњости је већ образован низ шаховских клубова, који су благодарећи предусретљивости и помоћи народних одбора, дошли до потребних просторија и инвентара, те су за веома кратко време окупили велики број чланова и показали пуну виталност.

У склопу јединственог Фискултурног савеза Југославије шах је и квалитативно и масовно огромно напредовао. Одржавана су редовна појединачна и екипна такмичења за државно првенство, омладински и женски шампионати, разне међународне и друге утакмице. Нарочито велики успех у раду и подизању шаха имали су фискултурни савези Србије, Хрватске и Словеније, који су међу осталим помогли и на стварању домаће стручне шаховске литературе, што је основа за квалитативно уздизање најширих слојева шахиста. Фискултурни савез Југославије омогућио је да се створи пласман мајсторски кадар, како су показали успеси наших најбољих заступника на међународним турнирима и наше екипе на репрезентативним сусретима. Резултат тога рада је чињеница да се на међузонском турниру између двадесет најбољих мајстора света налазе три Југословена.

Било је питања зашто је шах укључен у фискултуру, пошто се стварно њиме не развија физичка култура. Постоји додуше сличност коју дају такмичења, турнирске табеле, бодови, борбе за првенство итд. Многи мајстори се баве разним спортовима. Светски првак Ботвиник особито негује гимнастику, а Керес тенис. Од наших мајстора др Трифуновић воли спортове на води, игра тенис, а такође и стони тенис. Глигорића опет занима фудбал. Али све то ипак не значи и да је шах фискултура. Разлог да је шах уклопљен у фискултурну организацију био је у томе, што се сматрало да се на тај начин добити најбољу организациону форму и највише се развити у ширину.

Било је момената који су у интересу напретка шаха тражили његово одвајање. Тако, например, док су највише фискултурне организације пуну пажњу указивале шаховском покрету, то није био случај са многим нижим, као што су срески фискултурни одбори и фискултурна друштва. Највећи број среских фискултурних одбора уопште није имао шаховске референте, што је кочило рад на организацији шаха. Знатан број фискултурних друштава био је без шаховских секција или их је имао само на папиру. Само мали број шаховских секција фискултурних друштава имао је просторије и могућности за рад.

У свим нашим републикама организациони рад на терену имао је великих тешкоћа. Фискултурни савез Црне Горе у току 1947 године није приредио никаква такмичења, а ове године само један слабо организован првенствени турнир. Шаховски одбор Фискултурног савеза Хрватске одредио је да се за овогодишње првенство одрже два полуфинална турнира, један у Вараждину, а други у Макарској (Далмација). Шта се десило? Градски одбор ФИСАХ-а у Вараждину на десет дана пред почетак такмичења известио је да му није могуће организовати турнир, а Обласни фискултурни одбор ФИСАХ-а за Далмацију уопште није одговорио! Услед тога Шаховски одбор ФИСАХ-а морао је турнир да одржи у Загребу.

Од шаховских секција у Београду узоран рад био је само секције „Црвене звезде", која је окупила велики број омладинаца и много учинила за њихов напредак. Та секција има своје просторије и инвентар. У последње време успеха у раду имала је и секција „Металца". Међутим све друге секције су подбациле. Колико су оне слабо имале везе са својим члановима показује случај са прошлогодишњег екипног такмичења када је један играч учествовао у више мечева, а није са сигурношћу знао да ли се друштво за које игра, зове „Славија" или „Словен"!

Новом организацијом шаховског покрета Југославије може се много постићи, а у првом реду на самом терену. Док се сада не зна број шаховских секција, после формирања шаховских клубова добиће се тачан преглед броја друштава и њиховог чланства. Рад на шаху по линији синдиката, који је у последње време замро, добиће новог потстрека. Фабрички шаховски активи могу да постану исходиште нових шаховских талената из средине радничке омладине. Ботвиник је истакао колико синдикалне организације у Совјетском Савезу имају светле традиције у спровођењу масовних шаховских утакмица. Он сам је 1924 год. као 13-годишњи дечак наступио у Лењинграду као члан екипе фабрике „Красниј Виборжец", а затим је у више махова играо у екипи Синдикалног савеза металаца.

Шаховски савез Југославије, као и републикански шаховски савези, имаће пред собом обиман посао на темељном спровођењу организације. Требаће квалификовани апарат шаховских радника, који знају и воле шах. Са шаховским клубовима мораће се повезати синдикални активи при надлештвима и фабрикама, разне школске секције итд. Не сме се занемарити рад на популарисању шаха у домовима културе, међу пионирима као и у разним масовним организацијама. Мајсторе, који не буду заузети припремама за међународне сусрете, а такође и друге истакнуте шахисте, потребно је упућивати повремено у унутрашњост да држе симултанке, предавања и друге шаховске приредбе. За усавршавање најталентованијих и најбољих наших шахиста треба дати најшире могућности путем планског тренинга, набавком стручне литературе и евентуално створити Институт за шах. Све су то задаци који стоје пред нашим шаховским руководиоцима и новом осамостаљеном организацијом, а чије извршење би претстављало значајну прекретницу у даљем развоју шаха у новој Југославији.

Озрен НЕДЕЉКОВИЋ

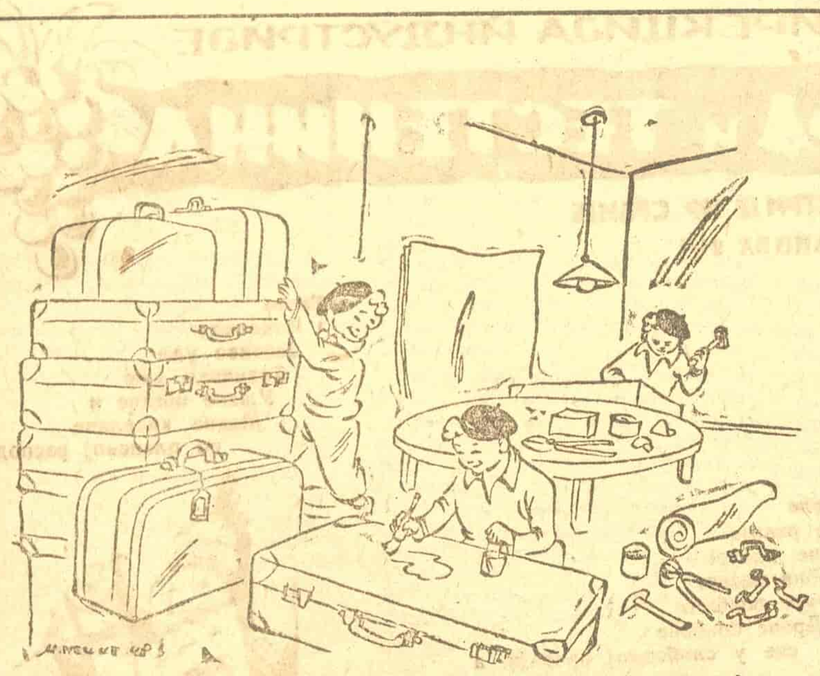

— Ето куфера да се не муче они који одлазе на годишњи одмор!

СПОРТ

ЗНАЧАЈАН УСПЕХ НАШИХ СПОРТИСТА

на Олимпијади у Лондону

Лондонска Олимпијада у пуном је јеку. Такмичења се одржавају у свим олимписким дисциплинама. На Олимпијади учествују и наши спортисти у лакој атлетици, пливању, ватерполу, веслању, фудбалу, гимнастици и бициклизму. Сем фудбалера, гимнастичара и бициклиста сви остали претставници Југославије завршили су своја такмичења, на којима су постигли веома значајне успехе и достојно репрезентовали наш фискултурни покрет.

По резултатима које су наши спортисти постигли у Лондону, ако се упореде с раније постигнутим резултатима у међународним конкуренцијама, може се лако видети колико је напредовала фискултура у нашој земљи и до које су висине дошле поједине спортске гране. Пре рата, наши спортисти ни на једној Олимпијади нису успели да се пласирају ни међу првих 10—15 такмичара, изузев Леа Штукеља, који је у гимнастици заузео друго место. Била је опште позната чињеница да спортисти старе Југославије никада нису играли неку значајнију улогу у овако јакој међународној конкуренцији као што су олимписке игре.

Успеси наших спортиста у Лондону дошли су као резултат велике бриге народне власти за развој фискултурног покрета, бриге како за масовност тако и за квалитет спорта. Први пут у историји нашега спорта, врхунским спортистима посвећена је велика пажња и омогућен им правилан и систематски тренинг. Ова брига одразила се и на резултатима и на пласману који су постигли наши спортисти.

Највећи успех постигао је лакоатлетичар Иван Губијан, који је у конкуренцији с најбољим спортистима света бацио кладиво 54,27 метара, заузео друго место и освојио сребрну Олимписку медаљу. Успех Губијана је плод упорног рада за последње три године, који је омогућен овом талентованом спортисти у Југословенској армији.

Сем Губијана, још један лакоатлетичар „Партизана" постигао је значајан успех. Млади дугопругаш Шегедин, који се фискултуром бави тек три године, успео је у трци на 3.000 метара с препрекама, да стигне шести и да иза себе остави значајна имена позната с великих међународних такмичења. Шегедин је тек на почетку своје пуне снаге и свакако ће убудуће постићи још боље резултате.

Од осталих наших лакоатлетичара треба поменути бацача копља Мирка Вујачића, који је као бацач откривен на слету Југословенске армије 1946 године и нашу рекордерку у бацању кугле Марију Радосављевић. Обоје су се пласирали међу првих дванаест такмичара на Олимпијади. Добар успех имао је и десетобојац Марчеља, који је иза себе оставио тринаест такмичара.

Велики успех постигли су наши пливачи Тоне Церер, на двеста метара прсно и Маријан Стипетић на 1500 метара слободно. Обојица су заузели пета места, а Церер је био и најбољи пливач Европе на овој стази. Значајан је и успех ватерполиста који су са Италијом, победником Олимписког турнира, играли нерешено 4:4.

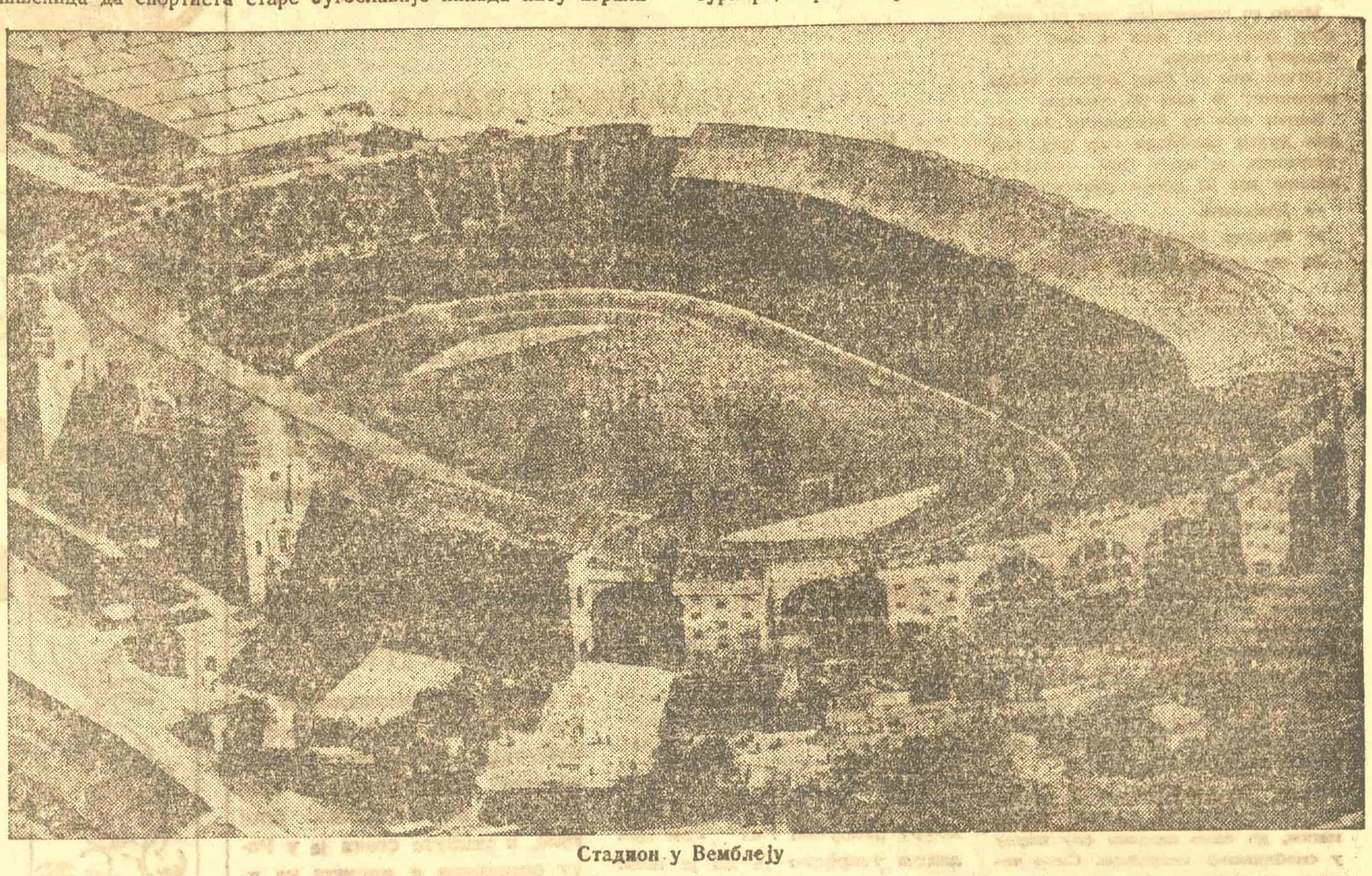

Стадион у Вемблеју

И футбалери су достојно репрезентовали нашу фискултуру. После две сигурне победе, ушли су у полуфинале, где су за противника имали Енглеску и победили са 3:1 (2:1), да се данас сретну са Шведском борећи се за прво место.

Чак ако изгубимо, Југославија добија сребрну медаљу, јер је њена фудбалска екипа већ сада друга на Олимпијади, у тако оштрој конкуренцији сјајних репрезентација из целога света.

На основу свих ових резултата може се слободно рећи да су наши спортисти — учесници Олимпијаде достојно репрезентовали нашу земљу и наш фискултурни покрет и да су испољили велико пожртвовање и залагање, што им је поред систематских припрема, омогућило овако значајне успехе. Наши љубитељи спорта с оправданом радошћу очекују да и у следећим такмичењима наши спортисти наставе с успесима.

ПРИВЛАЧНА МЕСТА ЗА ОДМОР И ОПОРАВАК

Раб

Наша јадранска обала са многобројним острвима и полуострвима спада по разуђености међу најлепше обале на свету. У низу острва, која се од врха истарских обала па све до јужног Приморја ређају, мања и већа, по својим природним лепотама, изврсним купалиштима и богатством историских и уметничких вредности, нарочито се истичу групе далматинских и Кварнерских острва. Међу најјужнијим Кварнерским острвима, на свега неких пет до шест сати вожње бродом од Ријеке, наспрам кршевитог Велебита, простире се острво Раб.

Приближавајући овом острву са наше обале одмах се запажа шумовита околина у позадини самог града Раба. Овај старински град опасан великим зидинама оставља на посетиоца већ при првом погледу незаборавак утисак са своја четири витка торња из давне прошлости. На томе месту је некада постојао римски град Арба, од кога данас нису остали никакви остаци, јер је већ првих година средњег века под најездом Авара потпуно разрушен. Раб је током своје историје био предмет честих ратова између хрватских краљева и Млечана и 1115 године био је припојен Венецији, а, након пада Наполеона, Аустрији.

Ретко које острво у целом Средоземљу има толико културно-историских споменика као што их има Раб. Ту се лепотом архитектуре истиче црква св. Марије која потиче из XIII века, и доста оштећена базилика св. Андрије која датира још из XI века. Када је 1466 године градом завладала кута, тада је ово место скоро потпуно опустело.

Данас се посетиоцима пружа прилика да са звоника стоне цркве високог око 25 метара посматрају дивну панораму целог острва као и суседна острва. У близини је и стари кнежевски двор из XII века са лепим романским прозорима. Очуване су и дивне уметничке слике: Тицијанова „Смрт св. Јосипа" у цркви св. Јустине и дело чувеног сликара Барт Виваринија. Старе скулптуре из римског доба доказују да је Раб још пре 2.000 година био врло развијен град. У манастиру Еуфемија налази се стара библиотека, која има књига писаних соковима цвећа на козјој кожи још пре 800 година.

У току Народно-ослободилачке борбе Раб је био седиште команде Кварнерских острва и служио је као веза са Висом, Дугим Отоком, Олибом и Крком, као и обалом. Ту је било седиште прве партизанске морнарице.

Када се данас спомене Раб, онда свако помисли на дивна купалишта, на сунчане песковите обале и дивне шетње. Раб је изразито место за добар одмор и пријатно купање у мору. Плаже, којих има три, нису далеко од града, а постепено спуштање песковитог дна мора омогућује пријатно купање деци и непливачима.

Излети у околину чине особито задовољство. Ту се моторним чамцем за сат или два може стићи до Лопара, Великог и Малог Лошиња и Јабланца. А исто тако примамљиве су шетње пешице на Камењак, Дундово, Криштофор, Барбат, Кампор, где је био за време рата концентрациони логор, у коме су италијански фашисти заробљавали велики број родољуба из овог краја државе као и из Словеније; затим у Кордић, Грце и Маровицу. Кроз густе редове борова и црника, затим маслина, смокава, чемпреса, агава, ловора, зимзелени и другог приморског дрвећа, шетње у поподневним часовима дивно освежавају и омогућују још пријатнији одмор.

Већи број добро уређених хотела, међу којима се нарочито истичу „Москва", „Истра", „Парк", „Асторија" и други, може да прими знатан број посетилаца. Поред извесног броја странаца, највећи број посетилаца чине наши трудбеници, који ту проводе годишњи одмор. Успомене из Раба, добро окрепљење и издашно купање и сунчање, стварају код сваког посетиоца овог лепог острва, још чвршћу жељу да прва посета не буде и последњи боравак у њему.

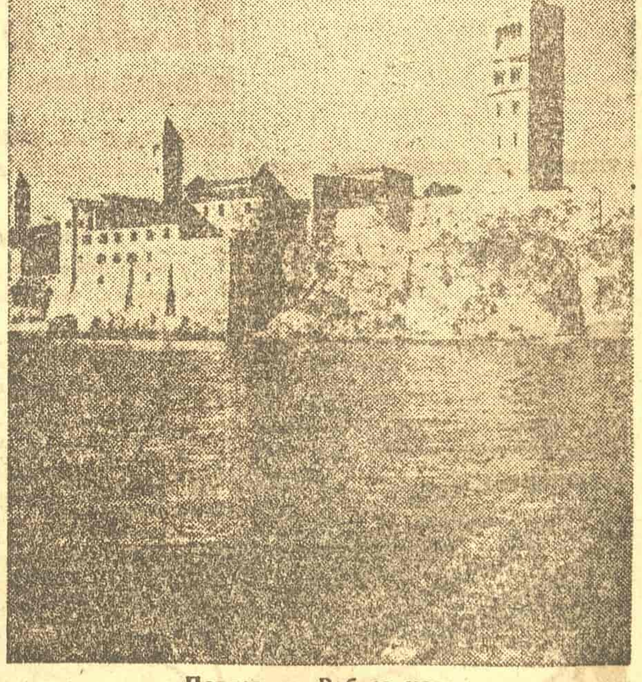

Поглед на Раб са мора

Уредништво и администрација Ректора Драг. Јовановића 1/IV, тел. 20-443, Штампарија Штампарско-издавачког предузећа Народног фронта Србије.
Одговорни уредник Славко Јанковић. Чек. рач. 1-9060114. Поштт. фах 752